

Od Redakcji

Drodzy Czytelnicy,

Otrzymujecie dzisiaj rzeczywiście **specjalny numer specjalny** „RYNKU PRACY”. Jest on poświęcony w głównej części raportowi, jaki b. premier Holandii, Wim Kok wraz z zaproszonymi ekspertami oraz reprezentantami różnych środowisk (w tym, z udziałem polskiego deputowanego w Parlamencie Europejskim, prof. Dariusza Rosatiego) – przygotował i przedstawił pod koniec 2004 roku na temat Strategii Lizbońskiej.

Strategia Lizbońska, powstała pod koniec lat 90. i przyjęta na szczycie w 2000 roku wyznaczyła Wspólnocie Europejskiej wielkie i nowe zadania. To w niej zawarte są cele dotyczące konieczności sprostania konkurencji w rywalizacji Europy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. To w niej zawarte są kluczowe definicje dotyczące wyzwań, jakie stoją przed europejską pracą, jeśli nasz kontynent ma podjąć zadania związane z osłabianiem kryzysu demograficznego. To w niej mówi się o innowacyjności i budowaniu gospodarki opartej na wiedzy, co musi przeobrażać system edukacyjny w państwach europejskich, ale też i zmieniać warunki dla badawczej kreatywności Europejczyków.

Z zadaniami Strategii Lizbońskiej od 2000 roku mierzyć się powinny wszystkie kraje członkowskie. Ale też widać było od samego początku – że cele tam postawione są trudne. I że trzeba zmienić wiele nawyków myślowych i politycznych, by Strategię Lizbońską realnie zacząć wcielać w życie.

W tym roku mija półmetek 10-letniego okresu, jaki dla realizacji wskazanych celów wyznaczono w Strategii. To dlatego właśnie jesienią ubiegłego roku opublikowano raport Wima Koka (pierwszy jego raport dotyczył pracy i był prezentowany w 2003 roku stając się podstawą zmian w Europejskiej Strategii Zatrudnienia) – tak by stał się on zaczynem dyskusji nad tym, co się udało, a co nie – zrealizować ze szczytnych zamierzeń Strategii Lizbońskiej. Raport ma charakter krytyczny – był wszechstronnie dyskutowany. Tezy raportu będą stanowiły podstawę do przyjęcia nowych kierunków działań na marcowym szczycie w 2005 r.

Uważnej lektury

Redakcja

Raport Wima Koka wzywa do bardziej zdecydowanych działań politycznych na rzecz odrodzenia strategii lizbońskiej

*Bruksela,
3 listopada 2004 roku*

Wim Kok, były premier Holandii, przedstawił dziś raport zatytułowany *Aby sprostać wyzwaniu*, przygotowany przez Grupę Wysokiego Szczebla ds. strategii lizbońskiej, która obradowała pod jego przewodnictwem. Raport kończy się wnioskiem, że niezadowolająca realizacja strategii była głównie wynikiem **braku zdecydowanej woli politycznej**. Program był przeładowany, koordynacja niedostateczna, a priorytety wzajemnie się wykluczały.

Przesłaniem Grupy Wysokiego Szczebla jest, że wprowadzić wszystkie trzy filary strategii lizbońskiej – ekonomiczny, społeczny i środowiskowy – pozostają w mocy, jednak Europa powinna obecnie traktować priorytetowo **stymulowanie wzrostu gospodarczego i wzrost zatrudnienia**. Przed Europą stoją dwa olbrzymie wyzwania – wzrost globalnej konkurencji i gwałtowne starzenie się ludności. Jeśli Europa ma uchronić i wzmocnić swój charakterystyczny model gospodarczy i społeczny w obliczu tych wyzwań, powinna się dostosować do zmian. **Utrzymanie status quo nie jest właściwym rozwiązaniem**.

Zapewnienie wyższego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia wymaga **zaangażowanego i przekonującego przywództwa politycznego** na szczeblu krajowym i europejskim, w powiązaniu ze wzmożonymi wysiłkami **dla włączenia obywateli Europy** do działań na rzecz pilnych zmian. Należy zasadniczo zwiększyć wiedzę na temat strategii lizbońskiej i zwiększyć jej rolę w każdym gospodarstwie domowym w Europie.

Potrzeba zdecydowanych działań i politycznej przynależności

Raport *Aby sprostać wyzwaniu* wzywa do pilnego podjęcia zdecydowanych działań w pięciu kluczowych obszarach polityki:

- **Spoleczeństwo oparte na wiedzy** – wzrost atrakcyjności Europy dla badaczy i naukowców, priorytetowe traktowanie badań i rozwoju i promocja korzystania z technologii informacji i komunikacji.
- **Rynek wewnętrzny** – utworzenie wewnętrznego rynku usług, w szczególności usług finansowych i likwidacja przeszkód w swobodnym przepływie towarów.
- **Sprzyjający klimat dla biznesu** – redukcja obciążeń administracyjnych; poprawa jakości ustawodawstw; ułatwianie szybkiego uruchamiania działalności gospodarczej; oraz tworzenie środowiska bardziej wspierającego działalność gospodarczą.
- **Rynek pracy** – szybka realizacja zaleceń Europejskiej Grupy Roboczej ds. Zatrudnienia; rozwój strategii kształcenia ustawicznego i strategii aktywnego starzenia się oraz partnerstwa na rzecz wzrostu i zatrudnienia.
- **Nienaruszanie równowagi środowiska** – stymulowanie innowacji ekologicznych, zapewnienie roli wiodącej przemysłu ekologicznego i realizacja polityki prowadzącej do długofalowego, trwałego wzrostu wydajności poprzez efektywność ekologiczną.

Aby zapewnić większą przynależność polityczną strategii lizbońskiej, raport wzywa:

- **Radę Europejską** do przewodzenia działaniom na rzecz przyspieszenia realizacji strategii.
- **Państwa Członkowskie** do przygotowania krajowych programów działań, zaangażowania się w proces realizacji strategii i zaangażowania obywateli i wszystkich zainteresowanych stron w ten proces.
- **Komisję Europejską** do dokonania przeglądu postępu w realizacji strategii, ułatwiania tego postępu i informowania o nim, a także do jego wspierania poprzez swoją politykę i działania.
- **Parlament Europejski** do odgrywania aktywniejszej roli w monitorowaniu wyników.
- **Europejskich partnerów społecznych** do przyjęcia na siebie obowiązku aktywnego udziału w realizacji strategii lizbońskiej.

Opracowanie przez wszystkie Państwa Członkowskie krajowych programów działań będzie służyć trzem celom – zapewni to **większe zaangażowanie rządów** na rzecz postępu procesu lizbońskiego; zwiększy zaangażowanie **parlamentów krajowych i partnerów społecznych** na szczeblu krajowym i zapewni by działania były prowadzone w **ramach spójnej i konsekwentnej strategii**.

Raport wzywa do przedłożenia pierwszych krajowych programów działań Komisji **do końca 2005 roku**, tak aby była ona w stanie przeprowadzić ich analizę i sformułować konkretne zalecenia do każdego programu przed Wiosenną Radą Europejską w 2006 roku.

Raport *Aby sprostać wyzwaniu* został zaprezentowany przez W. Koka **Komisji Europejskiej w dniu 3 listopada 2004 roku, a w dniu 4 listopada przedstawiony Radzie Europejskiej**.

http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html

Spis treści

Od Redakcji	3
Raport Wima Koka	5
Grupa Wysokiego Szczębla	11
Streszczenie	12
1. Dlaczego Lizbona?	17
Wprowadzenie	17
Europa w zmienionym świecie	21
Zróznicowany obraz sytuacji w zakresie wdrażania strategii lizbońskiej	23
Strategia lizbońska – ciągle aktualną sprawą	25
Wyzwania zewnętrzne – między młotem a kowadłem	27
Wyzwania wewnętrzne – starzenie się Europy	28
Wyzwanie związane z poszerzeniem UE	30
Fakty dotyczące wzrostu, zatrudnienia i wydajności	31
Podejmujemy działania ukierunkowane, działajmy razem i teraz	34
2. Odblokowanie zatorów: uwolnienie potencjału	
Co robić?	39
1. Realizacja społeczeństwa opartego na wiedzy	41
Dlaczego społeczeństwo oparte na wiedzy?	41
<i>Przyciąganie i zatrzymywanie pracowników naukowych</i> <i>światowej klasy</i>	44
<i>Uznanie badań i rozwoju za główny priorytet</i>	46
<i>Pełne wykorzystanie możliwości, jakie niosą za sobą nowoczesne</i> <i>technologie informacji i komunikacji</i>	47
<i>Ochrona własności intelektualnej w celu promowania</i> <i>innowacyjności</i>	49
2. Dotrzymanie zobowiązań w zakresie rynku wewnętrznego	50
Dlaczego rynek wewnętrzny?	50
<i>Zaangażowanie w szybszą transpozycję</i>	52
<i>Eliminacja przeszkód w swobodnym przepływie usług</i>	53

<i>Rozpoznawanie i usuwanie barier w rozwoju konkurencji</i>	54
<i>Urzeczywistnienie swobodnego przepływu towarów z korzyścią dla wszystkich</i>	55
<i>Wyzwolenie dynamiki rynków finansowych</i>	56
<i>Redukcja ponoszonych przez przedsiębiorstwa kosztów dostosowania się do przepisów</i>	58
<i>Światowej klasy infrastruktura dla największego rynku wewnętrznego na świecie</i>	59
3. Stworzenie właściwego klimatu dla przedsiębiorców	59
Dlaczego należy tworzyć odpowiedni klimat dla przedsiębiorców?	60
<i>Poprawa jakości ustawodawstwa</i>	60
<i>Wzrost dostępności kapitału ryzyka</i>	63
4. Budowa zintegrowanego rynku pracy dla potrzeb silniejszej spójności społecznej	65
Dlaczego należy budować zintegrowany rynek pracy?	65
<i>Wzrost potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw</i>	68
<i>Bardziej efektywne inwestycje w kapitał ludzki</i>	69
<i>Starsi pracownicy odgrywają kluczową rolę</i>	71
5. Zmierzając w kierunku przyszłości nie naruszającej równowagi środowiska	72
Dlaczego środowisko naturalne jest źródłem przewagi Europy?	73
<i>Środowisko naturalne i konkurencyjność: analiza możliwości wprowadzenia rozwiązań korzystnych, zarówno dla środowiska, jak i dla konkurencyjności</i>	74
<i>Działając na rzecz stabilnej przyszłości</i>	77
3. Co należy uczynić by strategia lizbońska była realizowana w praktyce	79
<i>Popieranie spójności i konsekwencji w realizacji</i>	81
<i>Doskonalenie procesu realizacji</i>	86
<i>Komunikacja</i>	88
<i>Wnioski</i>	89
Aneksy	91

Grupa Wysokiego Szczebla

Mandat

Rada Europejska, która spotkała się w Brukseli w marcu 2004 roku, zwróciła się do Komisji o powołanie Grupy Wysokiego Szczebla, pod przewodnictwem Wima Koka, w celu przeprowadzenia niezależnego przeglądu, który zostałby wykorzystany przy dokonywaniu przeglądu średnio-okresowego. Jej raport powinien określić działania, które wspólnie stworzą spójną strategię pozwalającą gospodarkom europejskim na osiągnięcie celów i zadań lizbońskich. W skład grupy miała wchodzić określona liczba wykwalifikowanych osób, które odzwierciedlałyby poglądy wszystkich zainteresowanych stron. Jej raport powinien zostać opublikowany i przedłożony Komisji w terminie do 1 listopada 2004 roku.

Członkowie Grupy

W skład Grupy Roboczej weszli:

- Wim Kok (przewodniczący), były Premier Holandii,
- Romain Bausch, prezes i dyrektor generalny, SES Global (Luksemburg),
- Niall FitzGerald, przewodniczący – Reuters, przewodniczący – Trans-Atlantic Business Dialogue,
- Antonio Gutiérrez Vegara, członek parlamentu hiszpańskiego,
- Will Hutton (sprawozdawca), dyrektor generalny Fundacji Pracy,
- Anne-Marie Idrac, przewodnicząca, Régie autonome des transports parisiens (RATP),
- Wanja Lundby-Wedin, przewodnicząca Szwedzkiej Konfederacji Związków Zawodowych (Lö),

- Thomas Mirow, były minister stanu, Hamburg, starszy doradca ds. biznesu,
- Bedrich Moldan, przewodniczący, Centrum Środowiska (Uniwersytet Karola, Praga),
- Luigi Paganetto, profesor ekonomii międzynarodowej (Rzym, Uniwersytet Tor Vergata),
- Dariusz Rosati, profesor ekonomii, od czerwca 2004 roku członek Parlamentu Europejskiego,
- Veli Sundbäck, wiceprezes, Nokia, Finlandia,
- Friedrich Verzetnitsch, przewodniczący Austriackiej Federacji Związków Zawodowych (ÖGB), członek parlamentu austriackiego.

Grupa Wysokiego Szczebla prowadziła prace w okresie między majem a październikiem 2004 roku. Odbyła ona sześć spotkań i przedstawiła raport Komisji Europejskiej w dniu 3 listopada 2004 roku. Funkcje sekretariatu Grupy Wysokiego Szczebla pełniła Komisja Europejska. Sylvain Bisarre, dyrektor w Sekretariacie Generalnym, występował w roli Sekretarza, korzystając z pomocy Jan-Hosta Schmidta, dyrektora w Dyrektoriacie Generalnym ds. Ekonomicznych i Finansowych oraz Oliviera Bailly'ego i innych członków Działu ds. Koordynacji Polityki. Jeroen Slaats, doradca ds. polityki w holenderskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pełnił funkcję prywatnego sekretarza Wima Koka. Paul Adamson był zaangażowany w prace wydawnicze.

Streszczenie

W marcu 2000 roku, przywódcy europejscy zobowiązali Unię Europejską do przekształcenia się do 2010 roku w „najbardziej dynamiczną i konkurencyjną, opartą na wiedzy gospodarkę w świecie, zdolną do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, stworzenia nowych i lepszych miejsc pracy i zapewnienia większej spójności społecznej, z poszanowaniem środowiska.” Strategia ta, nazywana strategią lizbońską, przewidywała serię wszechstronnych, lecz współzależnych reform. Argumentowano, że dzia-

łania prowadzone przez jakiegokolwiek Państwo Członkowskie byłyby bardziej efektywne, gdyby inne państwa członkowskie działały zgodnie w tym samym kierunku.

Wydarzenia zewnętrzne, które miały miejsce po 2000 roku, nie pomogły w osiągnięciu założonych celów, jednak sama Unia Europejska i państwa członkowskie przyczyniły się do niewielkiego postępu w ich realizacji, nie podejmując wystarczająco pilnie działań w większości obszarów objętych strategią lizbońską. Ta niezadowolająca sytuacja jeśli chodzi o realizację strategii była wynikiem przeładowanego programu, niedostatecznej koordynacji i wzajemnie wykluczających się priorytetów. Jednak kluczowym problemem był brak zdecydowanej woli politycznej.

Strategia lizbońska jest dzisiaj jeszcze bardziej pilnym zadaniem, gdyż powiększyła się przepaść dzieląca Europę od Ameryki Północnej i Azji. Jednocześnie Europa musi stawić czoła wyzwaniom niskiego przyrostu ludności i starzenia się społeczeństw. Czas ucieka i nie ma miejsca na samozadowolenie. Aby nadrobić stracony czas, niezbędna jest lepsza realizacja strategii.

W tym kontekście, jeśli mamy zrealizować lizbońskie cele wzrostu i zatrudnienia, **wszyscy** powinniśmy podejmować działania. Aby osiągnąć te cele, wszyscy powinniśmy się zaangażować. Oznacza to większą aktywność instytucji europejskich i państw członkowskich w postaci większego zaangażowania politycznego, większego i głębszego zaangażowania obywateli Europy i uznania faktu, że pracując razem narody Europy służą wszystkim swoim obywatelom.

Każdy element strategii lizbońskiej jest niezbędny dla powodzenia całej strategii. Wyższy wzrost gospodarczy i większe zatrudnienie pozwalają zapewnić spójność społeczną i nienaruszanie równowagi środowiska. Z kolei spójność społeczna i zrównoważone środowisko mogą przyczynić się do wyższego wzrostu gospodarczego i większego zatrudnienia.

Aby wzrósł poziom życia w Europie, potrzebne jest przyspieszenie wzrostu zatrudnienia i wydajności poprzez szeroką gamę reform oraz szersze ramy makroekonomiczne, w miarę możliwości wspierające wzrost, popyt i zatrudnienie. Wyższego wzrostu i nowych miejsc pracy nie zapewni żadna pojedyncza akcja. Potrzebna jest raczej cała seria wzajemnie powiązanych inicjatyw i zmian strukturalnych, które dzięki zgodnym działaniom

w ramach Unii Europejskiej uwolnią niewątpliwy potencjał. Wymaga to pilnych działań w pięciu kluczowych obszarach polityki:

- **społeczeństwo oparte na wiedzy:** wzrost atrakcyjności Europy dla pracowników naukowo-badawczych, priorytetowe traktowanie badań i rozwoju oraz promocja korzystania z technologii informacji i komunikacji;
- **rynek wewnętrzny:** zakończenie budowy wewnętrznego rynku dla swobodnego przepływu towarów i kapitału oraz podjęcie pilnych działań na rzecz utworzenia wewnętrznego rynku usług;
- **sprzyjający klimat dla biznesu:** redukcja obciążeń administracyjnych; poprawa jakości ustawodawstw; ułatwianie szybkiego rozpoczynania działalności gospodarczej; oraz tworzenie środowiska wspierającego działalność gospodarczą;
- **rynek pracy** – szybka realizacja zaleceń Europejskiej Grupy Roboczej ds. Zatrudnienia; rozwój strategii kształcenia ustawicznego i strategii aktywnego starzenia się oraz wspieranie partnerstw na rzecz wzrostu i zatrudnienia;
- **nienaruszanie równowagi środowiska:** rozpowszechnianie innowacji ekologicznych, zapewnienie wiodącej roli przemysłu ekologicznego; realizacja polityki prowadzącej do długofalowego, trwałego wzrostu wydajności poprzez efektywność ekologiczną.

Poszczególne państwa członkowskie poczyniły postęp w jednym lub więcej obszarów priorytetowych, lecz żadnemu z nich nie udało się działać konsekwentnie na wszystkich frontach. Jeśli Europa ma osiągnąć swoje cele, powinna znacznie zwiększyć wysiłki.

Zadaniem jest opracowanie polityki krajowej w każdym państwie członkowskim, realizowanej w ramach odpowiednich działań ogólnoeuropejskich, które powinny być ukierunkowane na zainteresowania/troski danego państwa członkowskiego. Po tym powinny nastąpić bardziej zgodne i zdecydowane działania. Komisja Europejska powinna być przygotowana do dostarczania jasnych i precyzyjnych informacji na temat sukcesów i porażek w każdym państwie członkowskim. Polityka krajowa i polityka Unii Europejskiej, w tym także polityka budżetowa, powinny w większym stopniu odzwierciedlać priorytety lizbońskie.

Aby zapewnić wykonywanie przyjętych na siebie obowiązków przez państwa członkowskie, należy się skoncentrować na działaniach prowadzonych w trzech kierunkach: zapewnienie większej konsekwencji i spójności polityk i uczestników, doskonalenie procesu realizacji poprzez włączenie do niego parlamentów krajowych i partnerów społecznych oraz zapewnienie lepszej komunikacji w zakresie celów i osiągnięć.

Ponadto, Grupa Wysokiego Szczebla proponuje by:

- **Rada Europejska** przewodziła działaniom na rzecz przyspieszenia realizacji strategii;
- **państwa członkowskie** przygotowały krajowe programy działań, zaangażowały się w proces realizacji strategii oraz zaangażowały w ten proces obywateli i wszystkie zainteresowane strony;
- **Komisja Europejska** dokonała przeglądu postępu w realizacji strategii, ułatwiała ten postęp i informowała o nim, a także wspierała go poprzez swoją politykę i działania;
- **Parlament Europejski** odgrywał aktywniejszą rolę w monitorowaniu wyników;
- **europiejscy partnerzy społeczni** przyjęli na siebie obowiązek aktywnego udziału w realizacji strategii lizbońskiej.

Aby osiągnąć cel wyższego wzrostu gospodarczego i większego zatrudnienia dla utrzymania europejskiego modelu społecznego, potrzebne jest silne, zaangażowane i przekonujące przywództwo polityczne. Państwa członkowskie i Komisja Europejska powinny podwoić swoje wysiłki na rzecz zmian. Należy położyć większy nacisk na zaangażowanie europejskich partnerów społecznych i obywateli Europy w proces zmian. Należy w większym stopniu skoncentrować się na uzyskaniu zrozumienia roli, jaką strategia lizbońska odgrywa w każdym gospodarstwie domowym w Europie.

Europa zbudowała charakterystyczny model gospodarczy i społeczny, który połączył wydajność, spójność społeczną i rosące zaangażowanie w nienaruszanie równowagi środowiska. Strategia lizbońska, skoncentrowana na wzroście i zatrudnieniu w sposób sugerowany w niniejszym raporcie, oferuje Europie nowe granice modelu gospodarczego i społecznego.

1

Dlaczego Lizbona?

Wprowadzenie

Cel strategiczny

W marcu 2000 roku 15 przywódców Unii Europejskiej uzgodniło, że UE powinna zobowiązać się do podniesienia stopy wzrostu gospodarczego i wskaźnika zatrudnienia oraz do wspierania spójności społecznej i nienaruszania równowagi środowiska. Gospodarka Stanów Zjednoczonych, opierająca się na idei tzw. ‘nowej’ gospodarki opartej na wiedzy i jej przywództwie w technologii komunikacji i informacji, zaczęła wyprzedzać wszystkie gospodarki europejskie, poza kilkoma najlepszymi krajami. Jeśli Europa ma zachować swój charakterystyczny model społeczny i w dalszym ciągu oferować swoim obywatelom możliwości, miejsca pracy i wysoką jakość życia, powinna działać zdecydowanie – szczególnie w kontekście rosnącego wyzwania gospodarczego ze strony Azji i spowolnienia przyrostu demograficznego w Europie. UE określiła dla siebie „cel strategiczny na następną dekadę: przekształcenie się w najbardziej dynamiczną i konkurencyjną, opartą na wiedzy gospodarke w świecie, zdolną do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, stworzenia nowych i lepszych miejsc pracy i zapewnienia większej spójności społecznej, z poszanowaniem środowiska”.

Seria reform

Argumentowano, że działania prowadzone przez jakiegokolwiek państwo członkowskie byłyby bardziej efektywne, gdyby inne państwa członkowskie działały

zgodnie w tym samym kierunku. Wspólnie wywołana fala gospodarcza byłaby znacznie silniejsza. Im bardziej UE będzie w stanie wspólnie rozwinać swoją wiedzę i inicjatywy rynkowe, tym silniejsza może być gospodarka każdego państwa członkowskiego. Strategia, nazywana strategią lizbońską, przewidywała serię wszechstronnych, lecz współzależnych i wzajemnie wzmacniających się reform.

Argumenty wspierające tę strategię są dzisiaj nie mniej – a nawet bardziej przekonujące. Europa powinna z własnej inicjatywy wprowadzać innowacje. Siła jej przemysłu opartego na wiedzy i zdolność do rozpowszechniania wiedzy w całej gospodarce europejskiej – to podstawowe elementy sukcesu, jednocześnie pozwalające zwiększyć wydajność w stopniu rekompensującym spadający przyrost demograficzny i umożliwiającym sfinansowanie modelu społecznego. Strategia lizbońska powinna być traktowana jak metoda transformacji gospodarki europejskiej, metoda zmiany struktury, która pozwoliła zasadniczo dogonić najlepsze gospodarki na świecie, w strukturę gospodarczą, która pozwoli na objęcie przywództwa gospodarczego.

Od swojego początku, lizboński program reform starał się powiązać dynamizm gospodarczy ukierunkowany na wyższy wzrost i zatrudnienie z wieloletnimi dążeniami Europy do zwiększenia spójności i sprawiedliwości społecznej oraz do ochrony środowiska. Strategia lizbońska ma na celu zwiększenie prywatnych i publicznych wydatków na badania i rozwój, traktując to jako kluczowy element zgodnych wysiłków na rzecz szybszego tworzenia i rozpowszechniania kapitału naukowego, technologicznego i intelektualnego. Zmierzają do promocji handlu i konkurencji poprzez budowę jednolitego rynku i otwarcie na ten rynek sektorów chronionych. Jej celem jest poprawa klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości i biznesu. Zmierzają do zapewnienia większej elastyczności i zwiększe-

nia potencjału adaptacyjnego na rynku pracy poprzez podwyższenie poziomu wykształcenia i umiejętności, prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy i zachęcanie europejskich państw dobrobytu do wspomagania wzrostu zatrudnienia i wydajności, zamiast ich hamowania. Jej celem jest również wzrost nie naruszający równowagi środowiska.

Tworzenie majątku i nowych miejsc pracy

Powodzenie gospodarki opartej na wiedzy było uważane za warunek do osiągnięcia celu, jakim jest utrzymanie Europy otwartej, a jednocześnie społecznie spójnej. Europa nie chciała konkurować na płaszczyźnie wewnętrznej jako unia gospodarcza, ani zewnętrznej, inicjując wyścig do niższej płacy realnej i niższych kosztów pozapłacowych, prowadzący do tego, że państwa członkowskie mogłyby obawiać się podważenia ich systemów spójności społecznej, partnerstwa w miejscu pracy i ochrony środowiska. Im bardziej Europa będzie w stanie utrzymać swoją wysoką wydajność, wysoką wartość dodaną w gospodarce, tym bardziej będzie zdolna do tworzenia majątku i nowych miejsc pracy, które pozwolą jej zrealizować swoje zobowiązanie zarówno w zakresie stworzenia wolnego rynku, jak i stworzenia Europy społecznej i chroniącej środowisko.

Postęp w rozwoju technologii i sektorów

Strategia lizbońska jest czasem krytykowana za to, że jest wytworem silnego optymizmu końca lat dziewięćdziesiątych, jeśli chodzi o modną wówczas gospodarkę opartą na wiedzy, lekceważącym znaczenie tradycyjnej siły przemysłowej gospodarki Europy. Jest to słuszna krytyka w tym sensie, że strategię lizbońską interpretowano jako strategię niedoceniającą przemysł. Istotne jest by Europa zachowała swoją silną bazę przemysłową i wytwórczą, jako kluczowy element zrównoważonego podejścia do wzrostu gospodarczego. Rzeczywiście,

od czasów rewolucji przemysłowej, rozwój przemysłu i wzrost wydajności zawsze były wspierane przez postęp w rozwoju technologii i sektorów, a strategia lizbońska opiera się na tej starej prawdzie.

I odwrotnie, silna gospodarka oparta na wiedzy potrzebuje silnego sektora produkcyjnego wykorzystującego nowoczesne technologie i wytwarzającego nowoczesne towary na pograniczu nauki i technologii.

Dobrowolna
koordynacja
własnej polityki

Strategia lizbońska, ze względu na zakres swoich ambicji, zajęła się szeregiem obszarów, w których UE nie miała kompetencji konstytucyjnych i które były domeną państw członkowskich. Dlatego też zaplanowano, że realizacja strategii będzie przebiegać poprzez kombinację tradycyjnej „metody Wspólnoty”, polegającej na tworzeniu ustawodawstwa UE z inicjatywy Komisji Europejskiej, oraz nowego procesu, znanego jako „otwarta metoda koordynacji”. W ramach tego procesu państwa członkowskie zgadzają się dobrowolnie współpracować w obszarach należących do kompetencji krajowych korzystać z najlepszych praktyk innych państw członkowskich, które mogą być dostosowane do konkretnych warunków krajowych. Rolą Komisji Europejskiej jest koordynowanie tego procesu poprzez zapewnienie państwom członkowskim pełnej informacji na temat postępów i polityki innych państw, a jednocześnie pilnowanie, by obszary należące do jej kompetencji – a mianowicie jednolity rynek i polityka konkurencji – wzmocniły cele lizbońskie poprzez stosowanie metody Wspólnoty. Ponadto, poprzez proces monitorowania Komisja stymulowałaby osiągnięcie tych celów i przyczyniałaby się do wzajemnych nacisków na ich osiągnięcie poprzez publikowanie wyników uzyskanych przez poszczególne państwa członkowskie. W ten sposób strategia lizbońska prowadziłaby do tak potrzebnego wzrostu i tworzenia nowych miejsc pracy, jednocześnie zobowiązując państwa członkowskie do dobrowolnego koordynowania własnej polityki.

Europa w zmienionym świecie

Ostatnie cztery lata nie były okresem sprzyjającym osiągnięciu celów lizbońskich. Jeszcze nie wysechł atrament na dokumencie porozumienia, a już nastąpiło załamanie wzrostu na giełdzie światowej. Epicentrum tego załamania był spadek zawyżonych cen akcji amerykańskich firm internetowych i telekomunikacyjnych w wyniku przedstawionych dowodów o nadużyciach finansowych i korporacyjnych. Wzrósł sceptycyzm co do potencjału gospodarki opartej na wiedzy. Stany Zjednoczone dotknął dwuletni zastój gospodarczy i recesja, a gospodarka europejska poszła za przykładem gospodarki amerykańskiej. I tak na przykład wzrost wydatków na badania i rozwój jest znacznie trudniejszy w klimacie stagnacji produkcji i ogólnych nacisków na budżety państwowe i budżety przedsiębiorstw.

Zaufanie konsumentów i przedsiębiorców europejskich

Ataki terrorystyczne na Stany Zjednoczone w dniu 11 września 2001 roku i kolejne wydarzenia jeszcze bardziej zaciemniły klimat międzynarodowy. Mimo że rządy zobowiązały się do przeprowadzenia kolejnej rundy negocjacji handlowych w Doha, w celu pobudzenia handlu światowego, niezmiernie trudne okazało się przekształcenie intencji w konkretne działania. Zaobserwowano niepokojący wzrost liczby dwustronnych umów handlowych, zamiast umów wielostronnych, a napięcia między Europą i Stanami Zjednoczonymi spowodowały kilka ostrych sporów handlowych. Z powodu coraz większej liczby niepokojących wydarzeń związanych ze środowiskiem wzrosły obawy o negatywny wpływ człowieka na klimat światowy. Ostatnio wzrosły ceny ropy naftowej w wyniku połączenia wyższego popytu z niepewnością towarzyszącą podaży, co zarówno ostudziło bieżącą działalność gospodarczą, jak i pogorszyło prognozy co do najbliższej przyszłości.

Skumulowanym efektem tych wszystkich wydarzeń było podkopane zaufanie europejskich konsumentów i przedsiębiorców.

---

*Ogólny
wynik był
niezadowolający*

Ogólny wynik gospodarki europejskiej w ciągu ostatnich czterech lat był niezadowolający. Poprawa sytuacji gospodarczej w Europie w ciągu ostatnich dwóch lat była wolniejsza niż w Stanach Zjednoczonych i Azji. Częściowo było to spowodowane utrzymującą się słabością strukturalną, a częściowo niską stopą wzrostu popytu publicznego i prywatnego. Co prawda wzrósł deficyt sektora publicznego w Europie, gdy doszły do tego efekty tzw. automatycznych stabilizatorów – czyli rosnące wypłaty z tytułu zabezpieczenia społecznego i spadające wpływy podatkowe, jednak nie wystarczyło to dla przeciwdziałania cyklicznemu pogorszeniu się sytuacji gospodarczej. Europa miała ograniczone pole manewru dla polityki fiskalnej ze względu na słabą pozycję wyjściową z jaką budżety państw członkowskich UE wkroczyły w okres pogarszającej się sytuacji gospodarczej, wynikającej z niewystarczającej konsolidacji finansów w okresie wcześniejszej lepszej sytuacji gospodarczej. W wyniku tego realizacja Paktu na rzecz Stabilizacji i Wzrostu nie mogła w wystarczającym stopniu wzmacniać polityki makroekonomicznej wspierającej wzrost, która dodatkowo przeciwdziałałaby elementowi niżkowemu cyklu ekonomicznego.

---

*Realizacji nie
traktowano
bardzo poważnie*

Dlatego też wiele państw członkowskich wpadło w pułapkę. Z powodu słabości strukturalnej i niskiego popytu krajowy wynik gospodarczy był niski. A ponieważ krajowy wynik gospodarczy był niski, trudniej było realizować strategię lizbońską. W sytuacji niskiego wzrostu niektórym rządów trudniej było dotrzymywać swoich zobowiązań. Poza tym jednak należy stwierdzić, że

wiele państw członkowskich nie podeszło wystarczająco poważnie do wykonania uzgodnionych działań. I tak na przykład, nie potraktowano priorytetowo zadania zakończenia budowy jednolitego rynku. W tej sytuacji Europa pozostawała zbyt daleko od celów, które miała osiągnąć.

Zróznicowany obraz sytuacji w zakresie wdrażania strategii lizbońskiej

W Lizbonie i na kolejnych Wiosennych Radach Europejskich określono serię ambitnych celów¹ aby wesprzeć rozwój gospodarki europejskiej, żeby była wiodącą gospodarką światową. Jednak w połowie dekady ogólny obraz sytuacji jest bardzo zróżnicowany i dużo należy jeszcze uczynić aby zapobiec uznaniu strategii lizbońskiej za synonim chybionych celów i niespełnionych obietnic.

Jednak pomimo tych niepowodzeń, obecna sytuacja nie wygląda tak beznadziejnie, jak niektórzy chcieliby ją widzieć. Pomiędzy połową lat dziewięćdziesiątych i rokiem 2003 nastąpił znaczny wzrost zatrudnienia. Rządy europejskie podjęły działania, które łącznie starały się usunąć przeszkody na drodze do zatrudniania nisko wynagradzanych pracowników, nasiliły swoją aktywną politykę rynku pracy i zezwoliły na wzrost zatrudnienia tymczasowego. Wskaźnik zatrudnienia wzrósł z 62,5% w 1999 roku do 64,3% w 2003 roku, chociaż dotyczyło to nie tylko zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin. Siedem państw członkowskich z UE-15 jest zdecydowanych zrealizować cel przejściowy

---

¹ Dla celów monitorowania postępu w realizacji strategii lizbońskiej, Komisja i Rada uzgodniły listę 14 wskaźników. Aneks 1 pokazuje wyniki państw członkowskich mierzone za pomocą tych wskaźników.

w zakresie zatrudnienia – 67% do 2005 roku. Ogólny wskaźnik zatrudnienia kobiet wzrósł do 56% w 2003 roku. Niektórym krajom udało się zrealizować politykę wzrostu wskaźnika zatrudnienia starszych pracowników, który obecnie wynosi 41,7%.

---

*Postęp poza
zatrudnieniem*

Ponadto, odnotowano postęp poza zatrudnieniem. Państwa członkowskie uczyniły postęp w rozpowszechnianiu technologii komunikacji i informacji oraz Internetu w szkołach na wszystkich poziomach nauczania, w administracji i handlu. I tak np. gwałtownie wzrósł dostęp do Internetu gospodarstw domowych – 12 państw członkowskich osiągnęło w tym zakresie zakładane cele.

---

*Zaległości
z obydwu
punktów
widzenia*

Bardziej pesymistyczny jest fakt, że w ostatnich latach dużemu spowolnieniu uległ proces tworzenia nowych miejsc pracy i istnieje ryzyko, iż nie zostanie osiągnięty cel 70% wskaźnika zatrudnienia do 2010 roku. To samo dotyczy celu 50% wskaźnika zatrudnienia starszych pracowników. Jeśli chodzi o badania i rozwój, należy stwierdzić, że tylko w dwóch krajach wydatki na ten cel przekraczają 3% PKB; w tych samych krajach przedsiębiorstwa realizują cel wydatków na badania i rozwój w wysokości 2% PKB. Pozostałe kraje są w tyle pod obydwoma względami. Bardzo niezadowolający jest postęp w zakresie zapewnienia każdemu nauczycielowi szkolenia cyfrowego. Tylko pięć krajów osiągnęło cel transpozycji dyrektyw UE dotyczących rynku wewnętrznego.

Jeśli chodzi o środowisko, tylko częściowo skuteczne okazały się działania na rzecz eliminacji szkodliwego wpływu na środowisko działalności gospodarczej. Na przykład natężenie ruchu w Europie rośnie szybciej niż PKB, rośnie zatłoczenie, poziom zanieczyszczeń i hałasu, szkodząc przyrodzie. Większość państw europejskich pozostaje daleko w tyle za celami z Kyoto dotyczącymi emisji gazów cieplarnianych. Po 1999 roku tylko trzy kraje odnotowały wyraźną redukcję tej emisji.

Poszerzenie Europy, tak bardzo pożądane, jeszcze utrudniło realizację celów lizbońskich w całej Europie. Nowe państwa członkowskie mają znacznie niższe wskaźniki zatrudnienia i poziom wydajności. Osiągnięcie celów w zakresie badań i rozwoju, na przykład, jest dla nich znacznie trudniejsze niż dla państw UE-15, które podpisały strategię lizbońską, gdyż startują one z niższego poziomu.

Strategia lizbońska – ciągle aktualną sprawą

Stopień realizacji celów będzie bardzo niski

Jest oczywiste, że nie ma powodów do samozadowolenia. Zbyt wiele celów pozostanie niezrealizowanych. Europa straciła swoją pozycję zarówno w porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi jak i Azją, a jej społeczeństwo jest zestresowane.

Bardziej niż kiedykolwiek potrzebna jest ambicja

Czy oznacza to, że ambicja jest rzeczą złą? Oczywiście nie. Ambicja jest potrzebna bardziej niż kiedykolwiek, czy to dla stawienia czoła wyzwaniom poszerzenia UE, starzenia się społeczeństw, czy też rosnącej globalnej konkurencji – nie mówiąc już o obniżeniu obecnego poziomu bezrobocia. Czy strategia lizbońska jest zbyt ambitna? I znów odpowiedź jest negatywna. Nawet gdyby zrealizowany został każdy założony cel, Europa nie stałaby na bezpiecznym gruncie. Konkurujące kraje i regiony też posuwają się do przodu, zagrażając pozycji Europy w globalnej lidze gospodarczej. Europa musi znaleźć swoje miejsce w gospodarce światowej, co umożliwi jej obronę swojego charakterystycznego modelu społecznego, który słusznie pragnie utrzymać. Czy to w zakresie dalszego trwania życia, wskaźnika śmiertelności niemowląt, dochodu, nierówności, czy ubóstwa, Europa ma znacznie lepsze notowania niż Stany Zjednoczone. Celem lizbońskim jest utrzymanie tych wysokich notowań w sytuacji licznych i rosnących wyzwań.

Europa musi znaleźć swoje miejsce

---

*To nie jest
jednorazowy cel*

Czy termin 2010 roku powinien zostać przesunięty? I znów odpowiedź jest negatywna. Termin 2010 r. jest ważny ze względu na konieczność sygnalizowania i wzmocnienia pilnej potrzeby działania. Określenie nowego, późniejszego terminu oznaczałoby, że sytuacja jest teraz mniej pilna i dlatego byłoby to błędem. Termin 2010 roku pozostaje wyzwaniem potrzebnym dla poderwania do działania państw członkowskich, aby poczyniły poważne kroki na rzecz poprawy sytuacji. W żadnym razie strategia lizbońska nie powinna być traktowana jak jednorazowy cel, o którym należy zapomnieć po roku 2010, nawet gdyby zostały zrealizowane wszystkie wytyczone zadania. Jest to proces ciągły, mający na celu zapewnienie przyszłości Europy jako gospodarki wysoce wydajnej, przynoszącej wysoką wartość dodaną, charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem i efektywnością ekologiczną. Proces ten nie skończy się w jakimś konkretnym terminie, będzie on raczej ciągle odnawiany, ponownie oceniany i będzie wiązał się z wciąż nowymi zobowiązaniami. Jest to tym bardziej ważne, gdyż obecni przywódcy polityczni wykazują się wymaganym zdecydowaniem jeśli chodzi o wykorzystanie obecnej kruchej poprawy klimatu gospodarczego i wzrostu zaufania wśród przedsiębiorców dla odzyskania możliwie jak największej gruntu utraconego w ciągu ostatnich czterech lat.

---

*Określenie wizji
Europy*

Strategia lizbońska nie jest próbą „papugowania” Stanów Zjednoczonych. Jest ona daleka od tego. Strategia lizbońska próbuje określić wizję Europy co do tego, jaka chciałaby ona być, aby dotrzymać kroku rosnącej konkurencji światowej, aby poradzić sobie ze starzeniem się ludności i z problemami związanymi z poszerzeniem UE. Jej wielką ambicją jest solidaryzowanie się z potrzebującymi, zarówno teraz, jak i w przyszłości. Aby zrealizować tę ambicję, Europa potrzebuje szybkiego wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

Wyzwania zewnętrzne – między młotem a kowadłem

Rośnie konkurencja międzynarodowa i Europa stoi przed podwójnym wyzwaniem: ze strony Azji i Stanów Zjednoczonych. Potencjalny gwałtowny wzrost gospodarki chińskiej spowoduje, że Chiny staną się nie tylko nowym konkurentem dla Europy, ale również olbrzymim i rozwijającym się rynkiem. Aby Europa skorzystała z pojawiającej się okazji, powinna dysponować właściwą bazą ekonomiczną, mając na uwadze olbrzymią konkurencję w nadchodzących dekadach w zakresie produkcji towarów w domu i za granicą, szczególnie jeśli chodzi o towary z wysokim udziałem płac i stabilnych technologii. Rzeczywiście, Chiny – przechodzące proces uprzemysłowienia przy dużym i rosnącym udziale bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w połączeniu ze swoją własną bazą naukową – zaczęły stawać się konkurencyjne nie tylko w produkcji towarów o niskiej wartości dodanej, lecz również towarów o wysokiej wartości dodanej. Mimo że płace w Chinach stanowią zaledwie niewielki procent płac europejskich, jasne jest, że różnica w jakości towarów wyprodukowanych w Chinach i w Unii Europejskiej już jest niewielka lub w ogóle jej nie ma.

Wyzwanie ze strony Indii jest nie mniej realne – w szczególności w sektorze usług, gdzie Indie są największym beneficjentem zlecenia usług na zewnątrz (tzw. „offshoring” lub „outsourcing”), ze swą rzeszą dobrze wykształconych, tanich pracowników, posługujących się językiem angielskim. Coraz bardziej będzie się zaznaczać zbiorowa obecność Azji w systemie światowego handlu.

---

*Odpowiadając
na wyzwania*

Europa powinna rozwinąć swoje własne obszary specjalizacji, doskonałości i porównywalnych korzyści, które nieuchronnie muszą się wiązać z zaangażowaniem się w gospodarkę opartą na wiedzy w jej najszerszym rozu-

---

*stawiane przez
Azję i Stany
Zjednoczone*

mieniu – jednak tutaj staje ona wobec dominacji Stanów Zjednoczonych. Stany Zjednoczone grożą konsolidacją swojego przywództwa. Stany Zjednoczone posiadają 74% z ogólnej liczby czołowych 300 firm informatycznych i 46% z ogólnej liczby czołowych 300 firm wydających najwięcej na badania i rozwój. Udział procentowy UE w światowym eksporcie produktów wymagających nowoczesnych technologii jest niższy niż udział Stanów Zjednoczonych; udział nowoczesnej produkcji w wartości dodanej ogółem i zatrudnienia w produkcji opartej na nowoczesnych technologiach jest również niższy niż w Stanach Zjednoczonych. W gospodarce globalnej Europa nie ma wyboru: musi radykalnie poprawić swoją gospodarkę opartą na wiedzy i wynik gospodarczy, jeśli ma odpowiedzieć na wyzwania stawiane przez Azję i Stany Zjednoczone.

Wyzwania wewnętrzne – starzenie się Europy

---

*Dramatyczna
zmiana
w populacji
Europy*

Dwie siły – spadający wskaźnik urodzeń i coraz dłuższe przeciętne dalsze trwanie życia – współdziałają, razem powodując dramatyczną zmianę w liczbie ludności Europy i jej strukturze wiekowej. Przewiduje się, że liczba ludności ogółem spadnie do 2020 roku². Przewiduje się, że do 2050 roku liczba ludności w wieku produkcyjnym (15–64 lat) spadnie o 18% w porównaniu ze stanem obecnym, a liczba ludności w wieku powyżej 65 lat wzrośnie o 60%. W wyniku tego, średni udział procentowy emerytów w porównaniu z obecnym udziałem osób w wieku produkcyjnym w Europie podwoi się: z 24% w dniu dzisiejszym do prawie 50% w 2050 roku. Ten wskaźnik obciążenia systemu emerytalnego w 2050 roku będzie różnicowany: od 36% w Danii do 61% we Włoszech.

---

² „Budgetary challenges posed by ageing populations” (Wyzwania budżetowe z powodu starzenia się ludności), EPC/ECFIN/655/01 2001.

Tendencja wzrostu tego wskaźnika zaznacza się już obecnie. W 2015 roku średni wskaźnik obciążenia systemu emerytalnego w UE wzrośnie do 30%. Skutki są dodatkowo spotęgowane przez niski wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników. Będzie to miało głęboki wpływ na gospodarkę europejską i jej zdolność do finansowania europejskich systemów społecznych. Starzenie się ludności zwiększy zapotrzebowanie na świadczenia emerytalno-rentowe i na opiekę zdrowotną, jednocześnie zmniejszając liczbę osób w wieku produkcyjnym, które mogłyby wytworzyć odpowiedni majątek.

Prognozy Komisji Europejskiej³ szacują, że podstawowym skutkiem procesu starzenia się ludności będzie obniżenie potencjalnej stopy wzrostu w UE z obecnego poziomu 2 – 2,25% do ok. 1,25% w 2040 roku. Łącznym efektem takiego spadku będzie niższy niż można by oczekiwać PKB na osobę o ok. 20%. Już po roku 2015, potencjalny wzrost gospodarczy spadnie do ok. 1,5%, jeśli utrzyma się obecny stopień wykorzystania potencjału siły roboczej.

Ten sam proces starzenia się spowoduje wzrost wydatków z tytułu emerytur i opieki zdrowotnej. Wydatki te wyniosą w 2050 roku od 4 do 8% PKB⁴. Już po 2020 roku prognozowane wydatki na emerytury i opiekę zdrowotną wzrosną w wielu państwach członkowskich o ok. 2% PKB, a w 2030 roku wzrost ten wyniesie 4–5% PKB. Oprócz tego, niższa stopa wzrostu gospodarczego będzie mieć negatywny wpływ na finanse publiczne i ten negatywny wpływ będzie obserwowany od 2010 roku.

---

³ "The UE economy: 2002 review", European Economy nr 6/2002, s. 192.

⁴ „The impact of ageing populations on public finances” (Wpływ starzenia się ludności na finanse publiczne), EPC/ECFIN/407/04 2003.

Wyzwanie związane z poszerzeniem UE

Poszerzenie UE spowodowało wzrost nierówności i spętęgowanie się problemów związanych ze spójnością UE. Ludność UE wzrosła o 20%, natomiast europejski PKB wzrósł zaledwie o 5%, co spowodowało spadek produkcji na osobę w UE-25 o 12,5%. Ponadto, cechą charakterystyczną nowych państw członkowskich jest duże zróżnicowanie regionalne, z majątkiem koncentrującym się w niewielkiej liczbie regionów. Liczba ludności zamieszkującej regiony, gdzie produkcja na osobę jest niższa niż 75% średniej dla UE, wzrosła z 73 do 123 milionów.

Cele jeszcze bardziej ambitne

Jak już wspomniano wyżej, dla UE-25 niektóre z celów lizbońskich będą nawet bardziej ambitne niż dla UE-15. Na przykład, średni wskaźnik zatrudnienia w UE-25 spadł w wyniku poszerzenia Unii prawie o 1,5 punktu procentowego. Stopa długotrwałego bezrobocia w UE-25 wynosi 4%, w porównaniu z 3,3% w UE-15. Trudniej będzie również osiągnąć niektóre cele dotyczące środowiska. W zakresie niektórych innych wskaźników (np. wydatki na badania i rozwój jako udział w PKB) nowe państwa członkowskie będą musiały znacznie zwiększyć swoje wysiłki.

Dogonić średnią europejską

Pozytywnym aspektem poszerzenia UE jest stworzenie nowym państwom członkowskim perspektywy gwałtownego wzrostu stopy PKB i wydajności, gdy dogonią one europejską średnią, a tym samym stworzenie obszaru dynamizmu gospodarczego w Europie Wschodniej. Są dowody na to, że taka zmiana już obecnie następuje. Wzrost produkcji i wydajności w Estonii, na Litwie, Łotwie, Węgrzech, w Polsce, Słowenii, Słowacji i Czechach był wyższy niż w Stanach Zjednoczonych w ciągu ostatnich pięciu lat. Gdy państwa te zastąpią zbędne, przestarzałe technologie najnowocześniejszymi procesami, z punktu

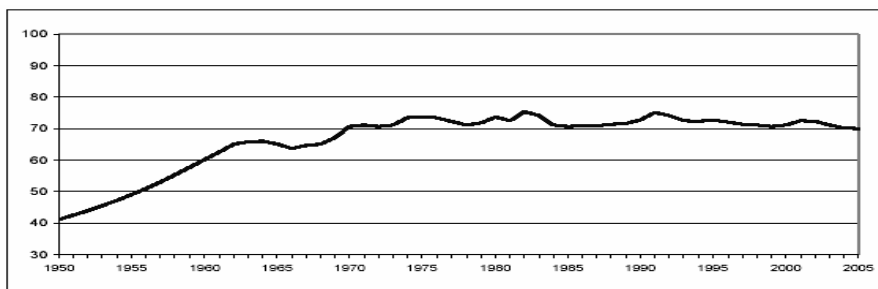
widzenia potencjału technologicznego przeskoczą całą generację. Istnieją perspektywy trwałego wzrostu ich produkcji i wydajności.

Jednak ich niskie stawki podatkowe i niskie płace, przyciągające wewnętrzne inwestycje z pozostałej części UE, są potencjalnym źródłem rosnących tarć. Napięcia te wzrosną, jeżeli nie będzie perspektywy zbieżności. W tym sensie realizacja celów lizbońskich w zakresie promocji wzrostu i zatrudnienia we wszystkich częściach UE jest bardzo istotna dla przyszłej spójności wewnętrznej UE.

Fakty dotyczące wzrostu, zatrudnienia i wydajności

Mówiąc szczerze, gospodarka europejska rozwija się wolniej niż gospodarka Stanów Zjednoczonych, a ostatnio odnotowano w Europie niższą stopę wzrostu wydajności. Powojenny proces doganiania przez UE Stanów Zjednoczonych pod względem produkcji na osobę zakończył się w połowie lat 70-tych (patrz wykres 1), następnie ustabilizował się. Jednak od 1996 roku średni roczny wzrost produkcji UE był o 0,4% niższy niż w Stanach Zjednoczonych. Do tej pory Europa nie poddała się, teraz zaś traci grunt.

Wykres 1. PKB na osobę w UE w PPS (według stałych cen z 1995 roku)
(US = 100)

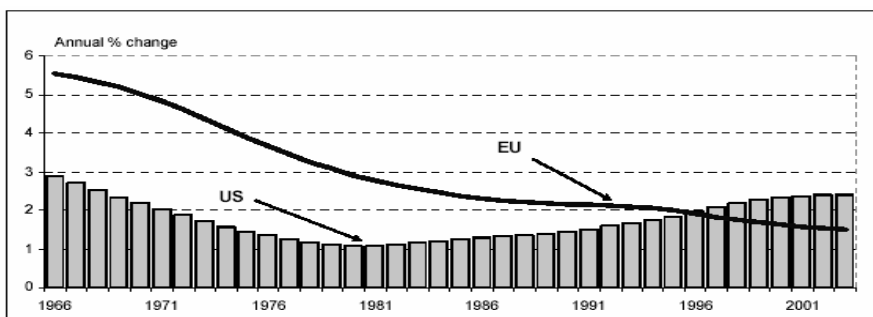

Źródło: Służby Komisji, 2004–05: prognozy.

*Zwrot
w wydajności
w Europie
w stosunku do
USA*

Tej niekorzystnej tendencji w zakresie stopy wzrostu produkcji na osobę towarzyszył zwrot jeśli chodzi o nadrabianie zaległości w stosunku do Stanów Zjednoczonych pod względem wydajności. Po raz pierwszy w ciągu ostatnich dziesięcioleci, wydajność pracy w UE rosła wolniej niż w Stanach Zjednoczonych. W okresie 1996–2003, stopa wzrostu wydajności w UE-15⁵ wyniosła średnio 1,4%, w porównaniu z 2,2% w Stanach Zjednoczonych.

Wykres 2. Wzrost wydajności pracy na godzinę (ruchoma średnia)

Źródło: Komisja Europejska, baza danych AMECO.

Spadek europejskiej stopy wzrostu wydajności w połowie lat dziewięćdziesiątych można przypisać mniej więcej w jednakowym stopniu niższemu poziomowi inwestycji na pracownika i spowolnieniu tempa postępu technologicznego. To pierwsze można częściowo wytłumaczyć ostatnim sukcesem UE w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, jednak kontrargumentem jest, że te nowo powstałe miejsca pracy najczęściej charakteryzują się niską wydajnością pracy.

To drugie wiąże się z tymi samymi przyczynami, dla których Europa nie spełnia celów lizbońskich: niewy-

⁵ Zakładając ogólnie wyższą dynamikę nowych państw członkowskich, średni wzrost wydajności w UE-25 był nieco wyższy w tym okresie, jednak wciąż pozostawał daleko w tyle za Stanami Zjednoczonymi.

starczające inwestycje w badania i rozwój oraz edukację, nie najwyższa zdolność do transformacji badań w produkty i procesy rynkowe oraz niższa wydajność w europejskim przemyśle informatycznym (wyposażenie biurowe i półprzewodniki) i w usługach europejskich korzystających z technologii informacji i komunikacji (takich jak handel hurtowy i detaliczny, usługi finansowe) z powodu niższego tempa rozpowszechniania technologii informacji i komunikacji. W wyniku tego technologie informacji i komunikacji przyczyniały się do wzrostu gospodarczego w dwa razy niższym stopniu niż w Stanach Zjednoczonych. Wynik ten jest również związany ze strukturą przemysłu europejskiego, który opiera się w większym stopniu na mało i średniorozwiniętych technologiach, i z jego problemami z wprowadzeniem do tych sektorów wzrostu opartego na wysokiej wydajności.

Lepsze wykorzystanie siły roboczej

W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych, w UE nastąpiło zwiększenie ogólnej liczby godzin przepracowanych w roku w porównaniu z poprzednią dekadą. Wzrost ten był spowodowany głównie zwiększeniem liczby nowych miejsc pracy, podczas gdy rzeczywista średnia liczba godzin przepracowanych przez jedną osobę wykazywała tendencję spadkową. Od 1983 roku, średnia liczba godzin przepracowanych przez jedną osobę nie tylko spadła bardziej niż w Stanach Zjednoczonych i Japonii, ale też tygodniowy czas pracy był niższy, podobnie jak liczba dni roboczych. Dla wzrostu produkcji na osobę potrzebne jest lepsze wykorzystanie siły roboczej, zarówno dzięki wzrostowi zatrudnienia, jak i zwiększeniu liczby godzin przepracowanych w ciągu całego życia.

Ostatni wzrost zatrudnienia w Europie, o czym wcześniej wspomniano, był związany z malejącym wzrostem wydajności na godzinę, podczas gdy w Stanach Zjednoczonych wzrost zatrudnienia był związany ze *wzrostem*

wydajności na godzinę. Jeśli Europa pragnie podwyższyć swój standard życia, powinna przyspieszyć wzrost zatrudnienia i wydajności poprzez szeroką gamę reform, a także szersze ramy makroekonomiczne, w miarę możliwości wspierające wzrost, popyt i zatrudnienie.

Podajmy działania ukierunkowane, działajmy razem i teraz

Należy skoncentrować się na wzroście i zatrudnieniu

W średnim i długim okresie czasu zagrożona jest – ni mniej ni więcej tylko – trwałość społeczeństwa, które Europa zbudowała. Europejczycy uzgodnili w jaki sposób można wyrazić wartości, które ich wszystkich łączą: a mianowicie zaangażowanie w umowę społeczną, która ubezpiecza na wypadek ryzyka bezrobocia, złego stanu zdrowia i starości oraz wszystkim stwarza możliwości zdobycia wykształcenia wysokiej jakości, zaangażowanie w instytucje publiczne, sferę publiczną i interes publiczny, a także sprawiedliwe funkcjonowanie gospodarki rynkowej, z poszanowaniem środowiska. Wartości te wyrażają się w systemach instytucji i regulacji społecznych, publicznych, które są kosztowne w świecie, gdzie wysoce efektywni producenci działający po niskich kosztach rzucają wyzwanie starym porządkowi. Jeśli Europa nie będzie w stanie się dostosować, zmodernizować swoich systemów i odpowiednio przyspieszyć wzrostu i zwiększyć zatrudnienia, te wybrane wartości nie będą mogły być utrzymane. Krótko mówiąc, Europa powinna skoncentrować się na wzroście i zatrudnieniu, aby móc zaspokoić ambicje lizbońskie.

Potrzebne są jak najszybsze działania

Strategia lizbońska była i jest najlepszą odpowiedzią Europy na te liczne wyzwania. Odpowiada ona ramowym ambicjom i celom, które wytyczają szeroki kierunek niezbędnych zmian mających na celu utrzymanie naprawę innowacyjnej gospodarki europejskiej, która będzie funkcjonować w granicach technologii oraz generować wzrost

i tworzyć nowe miejsca pracy, tak potrzebne w Europie. Zdaniem Grupy Wysokiego Szczebla kierunek wytyczony w Lizbonie jest właściwy i niezbędny, jednak potrzebne są pilne działania dla jego realizacji – a także potrzebna jest świadomość co do wysokich kosztów, które będzie trzeba ponieść w przypadku niezrealizowania strategii.

Jednak problemem jest to, że strategia lizbońska stała się zbyt obszerna, aby można ją było zrozumieć jako spójną narrację. Strategia lizbońska mówi o wszystkim, czyli o niczym. Każdy jest odpowiedzialny za jej realizację, czyli nikt nie jest odpowiedzialny. Czasem gubi się końcowy wynik strategii. Ambitny i obszerny program reform wymaga jasnej narracji, aby można było efektywnie przekazywać potrzebę wprowadzenia tych reform. Tak, aby każdy wiedział dlaczego są one realizowane i dostrzegął istotę potrzeby wprowadzania czasem bolesnych reform. Tak aby każdy wiedział, kto jest odpowiedzialny za realizację.

---

*Zaangażowanie
Europy w spój-
ność społeczną*

Podsumowując, strategia lizbońska jest próbą stworzenia w Europie zintegrowanej, konkurencyjnej, dynamicznej gospodarki opartej na wiedzy, która będzie należeć do najlepszych na świecie. Strategia pragnie osadzić zaangażowanie Europy w spójność społeczną i środowisko na fundamentach wzrostu i nowych miejsc pracy, tak aby stały się one częścią europejskiej przewagi konkurencyjnej. Nie można tego dokonać w sytuacji stagnacji lub powolnego wzrostu popytu. Szersze ramy makroekonomiczne, realizacja zarówno polityki pieniężnej jak i fiskalnej, powinny w miarę możliwości wspierać wzrost. W związku z tym, Grupa Wysokiego Szczebla popiera ostatnio zaproponowaną przez Komisję Europejską reformę Paktu na rzecz Stabilizacji i Wzrostu. Reformy te proponują elastyczność dla realizacji polityki gospodarczej, która zmniejszyłaby wpływ cyklu ekonomicznego

bez tracenia z pola widzenia roli stabilności. Niezbędne jest wzmocnienie pozycji fiskalnej rządów w obecnym okresie kruchej poprawy sytuacji gospodarczej, w celu zapewnienia większej swobody w kolejnych okresach gorszej sytuacji gospodarczej, z rosnącymi wydatkami lub trwałymi obniżkami podatków. Istnieje potrzeba pozyskania zaufania przedsiębiorców, tak aby inwestowali w wiedzę i wprowadzali innowacje, których głównym celem jest utrzymanie obecnego wzrostu, a wraz z nim szans na wprowadzenie w życie strategii lizbońskiej.

Albowiem realizacja strategii lizbońskiej przyniesie korzyści wszystkim państwom członkowskim. Zasada leżąca u podstaw Unii Europejskiej jest dobrze ugruntowana: lepiej żeby Europejczycy trzymali się razem, gdyż inaczej będą musieli działać sami. Jednolity rynek towarów i usług promuje handel, który przynosi korzyści każdemu państwu członkowskiemu. Euro tworzy unię monetarną o przewidywalnych, stałych i niskich stopach procentowych i z niską inflacją, co jest korzystne dla każdego państwa członkowskiego. Pojedynczo żaden kraj europejski nie jest w stanie poprawić stanu środowiska. Im lepiej będzie funkcjonować gospodarka europejska, tym więcej inwestycji dotrze do każdego kraju, umożliwiając mu korzystanie z lepszego ogólnego klimatu gospodarczego w Europie. Podobnie, skutki budowy europejskiej gospodarki opartej na wiedzy rozprzestrzenia się, przynosząc wszystkim korzyść.

---

*Należy działać
teraz*

Strategia lizbońska jest dokumentem, który powinien być realizowany wspólnie przez całą Europę, jeśli mają być uzyskane największe korzyści. W celu zapewnienia tych korzyści, państwa członkowskie powinny przyjąć na siebie obowiązek traktowania tego procesu jak własnego. Komisja Europejska musi być przygotowana na „wskazanie i zawstydzenie” wszystkich tych, którzy nie

osiągną pożądaných efektów, jak również na „pochwalenie” tych, których wysiłki zakończą się powodzeniem. Zbyt dużo ryzykujemy, żeby przejmować się uczuciami tych, którzy hamują realizację wspólnego celu europejskiego. A polityka Unii Europejskiej, w tym także polityka budżetowa, powinna w większym stopniu odzwierciedlać priorytety lizbońskie. Jeśli Europa ma osiągnąć swoje cele, musi działać w sposób zdeterminowany i skoncentrowany i musi działać teraz.

2

Odblokowanie zatorów: uwolnienie potencjału

Co robić?

Każdy element ma znaczenie

Nie istnieje jeden magiczny sposób na zwiększenie wzrostu gospodarczego i wzrost liczby miejsc pracy, których Europa pilnie potrzebuje. Zamiast tego, mamy do dyspozycji całą serię wzajemnie powiązanych inicjatyw oraz zmian strukturalnych, które wspierając się nawzajem, poprzez ich jednoczesne wdrażanie w każdym z państw członkowskich zapewnią całościowe rozwiązania oraz siłę potrzebną do wyzwolenia niewątpliwego potencjału istniejącego w gospodarce europejskiej. Każdy element strategii lizbońskiej wnosi wkład w powodzenie całości.

Oczywistym jest fakt, iż każde z państw członkowskich startuje z innego punktu wyjścia. Wymaga to interpretacji celów lizbońskich raczej w indywidualnym kontekście i biorąc pod uwagę krajowe wyzwania, aniżeli prostego rozwiązania, mającego poprawić wszystkie wskaźniki gospodarcze, niezależnie od indywidualnej sytuacji krajowej – w innym wypadku strategia ta nie będzie miała żadnego sensu w oczach opinii publicznej w poszczególnych państwach członkowskich.

Pięć szerokich obszarów prio- rytetowych

Niemniej jednak, istnieje pięć szerokich obszarów priorytetowych polityki, w których Unia Europejska oraz indywidualne państwa członkowskie muszą poczynić pewne postępy, aby zagwarantować swoją własną dyna-

mikę, jak również żywotność całej gospodarki europejskiej, z której korzystać będzie każde państwo członkowskie. Wdrożenie społeczeństwa opartego na wiedzy, ujednoczenie rynku wewnętrznego oraz promocja konkurencyjności, włącznie z usługami oraz usługami finansowymi, jak również stworzenie przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości i biznesu, stworzenie elastycznego i otwartego rynku pracy oraz energiczna promocja strategii środowiska gospodarczego, w którym wszyscy wygrywają – to źródła wzrostu gospodarczego oraz wyższej wydajności. Wszystko to, wedle opinii Grupy Wysokiego Szczebla, ma największe szanse na realizację w sytuacji, gdy odbywa się przy wsparciu przyjaznej polityki makroekonomicznej.

Możliwe osiągnięcia w dwóch lub nawet trzech obszarach priorytetowych

Możliwe, iż poszczególne państwa członkowskie mogą poprawić swoje osiągnięcia w dwóch lub nawet trzech z tych priorytetowych obszarów polityki. Żadne jednak nie jest w stanie odnieść sukcesu we wszystkich pięciu, co jest konieczne, aby ambicje procesu lizbońskiego – mające na celu zagwarantowanie obywatelom Europy szans i jakości życia jakich pragną – zostały osiągnięte. Zadanie polega na przekonaniu europejskich przywódców i opinii publicznej do filozofii procesu lizbońskiego, i wypracowaniu polityki w każdym z państw członkowskich, wspieranej przez odpowiednie ramy w skali europejskiej, biorącej pod uwagę konkretne warunki istniejące w poszczególnych państwach członkowskich; a następnie do działania w sposób bardziej zdeterminowany, aniżeli ten, z którym mieliśmy dotychczas do czynienia.

Podsumowując: poprawa europejskiej wydajności i wzrostu nie jest pojedynczym zadaniem żadnego z tych celów, lecz ich wszystkich razem – oczywiście muszą one zostać dostosowane do konkretnych sytuacji gospodarek krajowych. A im większe sukcesy odnosić będzie szersza gospodarka

europiejska, tym łatwiej będzie wprowadzać trudne reformy. Pozostała część tego rozdziału zawiera konkretne zalecenia, dzięki którym przywódcy państw mogą wykazać swoje zaangażowanie we wdrażanie strategii wzrostu i zatrudnienia.

1. Realizacja społeczeństwa opartego na wiedzy

Strategia lizbońska wzywa do skupienia się na:

- **społeczeństwie informacyjnym**: określenie ram regulacyjnych dla komunikacji elektronicznej; wspieranie i rozpowszechnianie innowacyjnych technologii informacji i komunikacji; stworzenie przyjaznych warunków dla handlu elektronicznego; wspieranie przywódczej roli Europy w zakresie technologii komunikacji komórkowej;
- **badaniach**: ustanowienie obszaru badań i innowacji; wzrost wydatków na badania i rozwój do 3% PKB; wzrost atrakcyjności Europy w oczach jej najlepszych umysłów; promowanie nowych technologii;
- **edukacji i kapitale ludzkim**: zmniejszenie o połowę liczby osób przedwcześnie porzucających system szkolnictwa; przystosowanie edukacji oraz systemów szkoleń do potrzeb społeczeństwa opartego na wiedzy; upowszechnianie kształcenia ustawicznego dla wszystkich; promowanie oraz ułatwianie mobilności.

Dlaczego społeczeństwo oparte na wiedzy?

Rada Europejska podczas szczytu w Lizbonie uznała trafnie, iż przyszły rozwój gospodarczy Europy będzie zależał od umiejętności stworzenia i rozwijania wysoce wartościowych, innowacyjnych i opartych na badaniach sektorów, zdolnych do konkurencji z najlepszymi na świecie.

Istnieją przytłaczające dowody na to, iż im większe są wydatki na badania i rozwój, tym wyższy, wynikający

z nich wzrost wydajności. Jednym z warunków wstępnych poprawy wzrostu europejskiej wydajności jest podniesienie poziomu wydatków na badania i rozwój. Badania dowodzą, iż do 40% wzrostu wydajności pracy zależy od wydatków na badania i rozwój oraz, że istnieje silne oddziaływanie na inne obszary gospodarki w zależności od tego, w jaki sposób wydawane są pieniądze. Jednym z najbardziej rozczarowujących aspektów strategii lizbońskiej w dniu dzisiejszym jest to, iż znaczenie badań i rozwoju nie jest należyście rozumiane i że dokonano tak niewielkich postępów w tej dziedzinie.

---

*Wytwarzanie
i rozpowszechnianie wiedzy*

Niemniej jednak, społeczeństwo oparte na wiedzy jest pojęciem szerszym, aniżeli tylko większe zaangażowanie w badania i rozwój. Obejmuje wszystkie aspekty współczesnej gospodarki, gdzie wiedza znajduje się w centrum wartości dodanej – począwszy od wytwarzania w ramach nowoczesnych technologii i innowacyjnych technik informacji i komunikacji, poprzez usługi wykorzystujące wiedzę w szerokim zakresie, po wyraźnie kreatywne dziedziny gospodarki, takie jak media czy architektura. Szacuje się, iż w przyszłości aż do 30% ludności zawodowo czynnej będzie pracowało bezpośrednio przy wytwarzaniu i rozpowszechnianiu wiedzy w obszarze wytwórczości, w usługach oraz finansowych i kreatywnych gałęziach gospodarki. Duża część pozostałej siły roboczej będzie musiała wykazać się nie mniejszą zręcznością i wiedzą, jeśli chce korzystać z nowych tendencji. Europa może w ten sposób bazować na swoim ogólnym silnym zaangażowaniu w tworzenie społeczeństwa opartego na wiedzy, aby przejąć światowe przywództwo, które jest w jej zasięgu.

Możliwości, jakimi dysponują szersze struktury gospodarcze w zakresie tworzenia gospodarki i społeczeństwa sieciowego oraz dogłębnego przeorganizowania proce-

sów biznesowych, otwierają się dzięki nowoczesnym technologiom informacji i komunikacji. Dzięki nim każdy krok na drodze do wytwarzania wartości może przebiegać w sposób bardziej skuteczny. Wartość tworzona jest w mniejszym stopniu przez prosty przekład dokonanego wkładu na wyniki, a bardziej poprzez fundamentalne pozyskanie nowych zdolności i kompetencji, stworzonych przez nowoczesne technologie informacji i komunikacji, zaspokajania złożonych potrzeb klientów – czy to w zakresie związków między przedsiębiorstwami, czy też związków między biznesem a konsumentem.

Przedsiębiorstwa odnoszące sukces cechują się większym usieciowieniem, skupieniem na kliencie oraz zręcznością. W coraz większym stopniu wytwarzanie wartości związane jest z dystrybucją, finansowaniem, marketingiem i usługami, aniżeli z wytwarzaniem oryginalnego produktu – co jednak również pozostaje ważne. Wiedza oraz potencjał nowoczesnych technologii informacji i komunikacji penetrują każde ogniwo łańcucha ekonomicznego, a nie jedynie jego bazę wytwórczą.

---

*Spoleczeństwo
oparte na wiedzy
w Europie*

Niemniej jednak, ani europejskie społeczeństwo oparte na wiedzy, ani w szczególności jego sektor nowoczesnych technologii nie są na tyle silne, na ile być powinny, aby osiągnąć tę wizję. Czy to pod względem wniosków patentowych, liczby pracowników naukowo-badawczych, miejsca uniwersytetu w rankingach międzynarodowych, liczby laureatów Nagrody Nobla, czy też cytatów w artykułach naukowych, Europa pozostaje w tyle za Stanami Zjednoczonymi. Nie wykorzystuje się odpowiednio możliwości tworzenia standardów globalnych. Europejski sektor technologii informacji

i komunikacji generuje 6% europejskiego PKB, w porównaniu z 7.3% w Stanach Zjednoczonych⁶, podczas gdy europejskie inwestycje w środki trwałe w zakresie informatyki pozostawały stale w tyle za USA, o ok. 1.6% PKB w niedalekiej przeszłości⁷.

Na szczęście, Europa ma również pewne silne strony. Pochodzi z niej prawie dwukrotnie więcej absolwentów nauk ścisłych i kierunków politechnicznych, aniżeli z USA. Istnieją pojedyncze sektory, takie jak lotnictwo cywilne, telefonia komórkowa oraz energetyka, w których Europa jest silna. Postęp technologiczny USA w zbyt dużym stopniu skoncentrowany jest w sektorze obronnym i związanym z obronnością. To czego obecnie potrzebujemy, to świadomość znaczenia społeczeństwa opartego na wiedzy dla przyszłości Europy oraz determinacja w jego budowaniu.

Przyciąganie i zatrzymywanie pracowników naukowych światowej klasy

Naukowcy wciąż wyjeżdżają

Europa musi znacznie zwiększyć swoją atrakcyjność dla pracowników naukowych, gdyż zbyt wielu młodych pracowników naukowych opuszcza Europę po ukończeniu studiów, udając się głównie do USA. Niewielu najzdolniejszych i najlepszych naukowców z innych części świata decyduje się mieszkać i pracować w Europie.

Dalszy rozwój systemu wzajemnego uznawania narodowych gwarancji jakości oraz procesu akredytacji byłby ważnym krokiem w prawidłowym kierunku.

⁶ „The economic future of Europe”, Olivier Blanchard, Working Paper 04–04, MIT.

⁷ W okresie między 1995 i 2001 r. inwestycje w środki trwałe w informatyce były o 1.6% PKB niższe niż w Stanach Zjednoczonych. Francesco Daveri, Why is there a productivity problem in the EU? (Dlaczego w UE występuje problem wydajności?), Centre for European Policy Studies.

Zmniejszyłyby przeszkody administracyjne stojące na drodze mobilności w ramach UE, na które europejscy naukowcy wciąż natrafiają. Przeszkody te związane są z uprawnieniami w zakresie ubezpieczenia społecznego oraz z uznawaniem kwalifikacji. Należy również uczynić więcej, aby ułatwić naukowcom i ich rodzinom spoza UE wjazd z zastosowaniem uproszczonych, szybkich procedur przyznawania zezwolenia na pracę oraz procedur wizowych.

Aby zwiększyć atrakcyjność, trzeba zwrócić uwagę również na kwestie finansowe. Państwa członkowskie muszą pilnie podjąć problem finansowania uniwersytetów. Jeżeli Europa pragnie przyciągnąć więcej najlepszych światowych naukowców, musi natychmiast zająć się kwestią poprawy warunków prowadzenia badań oraz wzrostu wynagrodzeń.

Pobudzić transfer technologii oraz innowacji

Kreatywne współdziałanie uniwersytetów, naukowców i badaczy z jednej strony oraz przemysłu i handlu z drugiej, pobudzające transfer technologii i innowacji, jest z konieczności oparte na bliskiej fizycznie lokalizacji uniwersytetów i przedsiębiorstw. Istnieje na świecie wiele dowodów na to, iż kombinaty nowoczesnych technologii są oparte na tej interakcji, jednak „ideopolises” – na przykład, Helsinki, Monachium czy Cambridge – posuwają się o krok dalej. Posiadają one cały szereg wspierających czynników – a mianowicie wyspecjalizowane formy komunikacji oraz infrastrukturę transportową, instytucje finansowe, chętne do zapewnienia niezbędnego kapitału ryzyka przedsiębiorcom oraz specjalistom w zakresie transferu technologii, przychylne władze publiczne, które ułatwiają kreatywne współdziałanie struktur sieci – oraz sprzyjające warunki dla pracowników naukowych. „Ideopolises” wyrastają w postaci miast w samym sercu dynamicznych regionów o szybkim wzroście opartym na wiedzy.

Kluczowe zalecenia

UE musi przyciągać więcej najlepszych i najzdolniejszych naukowców ze świata poprzez zwiększenie swojej atrakcyjności. Stąd też, Wiosenna Rada Europejska w 2005 roku powinna uzgodnić przygotowanie planu działania na rzecz redukcji przeszkód administracyjnych ograniczających wjazd do UE oraz poruszanie się w jej granicach dla światowej klasy pracowników naukowo-badawczych oraz osób pozostających na ich utrzymaniu.

Plan działania powinien zostać wdrożony do wiosny 2006 r.

Wobec pracowników naukowych powinny zostać wdrożone szybkie procedury przyznawania zezwolenia na pracę oraz wiz, należy również usprawnić wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych.

Uznanie badań i rozwoju za główny priorytet

Istnieją przytłaczające dowody na to, iż pobudzenie badań i rozwoju ma istotne znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności Europy. Zaniechanie działań opartych na tych dowodach byłoby podstawowym błędem strategicznym – wciąż zbyt wiele państw członkowskich jest pod tym względem opieszałych i powinny one zdać sobie sprawę z pilności tej kwestii.

Wzmocnić bazę naukową

Główne przeszkody strukturalne wciąż leżą po stronie wysokiego poziomu kosztów badań i rozwoju, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Należy wspierać zachęty podatkowe dla nowo powstałych małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), które inwestują w badania. Należy stymulować wspieranie badań i rozwoju na szczeblu krajowym, szczególnie w zakresie nowych technologii, które stanowią siłę napędową wzrostu gospodarczego, zarówno w zakresie wspierania bazy naukowej, jak i zwiększenia wpływu sektora prywatnego na inwestycje w badania i rozwój. Partnerstwo między sektorem państwowym a prywatnym powinno być

wspierane jako sposób na pobudzenie inwestycji. Należy wesprzeć bazę naukową Europy poprzez finansowanie i koordynację długoterminowych badań podstawowych biorąc pod uwagę ich wartość naukową, poprzez stworzenie Europejskiej Rady Badań. Jednocześnie, państwa członkowskie oraz Komisja powinny przyrzeć się sposobowi, w jaki można wykorzystać system zamówień publicznych w celu stworzenia pionierskiego rynku dla nowych badań oraz innowacyjnych produktów i usług.

Dodatkowo, wszyscy partnerzy powinni zmobilizować większe wysiłki na poziomie krajowym i UE w celu promowania inicjatyw technologicznych opartych na partnerstwie publiczno-prywatnym na skalę całej Europy.

Kluczowe zalecenia

Aby wspierać rozwój nauki, Parlament Europejski oraz Rada powinny do końca 2005 roku porozumieć się (w ramach siódmego programu ramowego dotyczącego badań naukowych) co do stworzenia autonomicznej Europejskiej Rady ds. Badań, w celu finansowania i koordynacji badań naukowych na poziomie europejskim w sposób długofalowy.

Pełne wykorzystanie możliwości, jakie niosą za sobą nowoczesne technologie informacji i komunikacji

W celu zapewnienia przyszłego wzrostu gospodarczego, UE potrzebuje wszechstronnej i holistycznej strategii dla pobudzenia wzrostu w sektorze nowoczesnych technologii informacji i komunikacji oraz upowszechnienia tych technologii we wszystkich obszarach gospodarki. Głównym celem jest wdrożenie planu działań e-Europe, który wzywa do podjęcia działań w celu promocji elektronicznego handlu (e-commerce), elektronicznego rządu (e-government) oraz elektronicznego nauczania

(e-learning). Co więcej, ramy regulacyjne komunikacji elektronicznej, przyjęte w 2002 roku, powinny zostać w pełni i ściśle wdrożone, tak aby konkurencja w sposób bardziej skuteczny obniżyła ceny dla konsumentów i biznesu. Wymaga to ściślejszej współpracy pomiędzy Komisją Europejską, krajowymi władzami odpowiedzialnymi za kwestie związane z konkurencją oraz krajowymi władzami regulacyjnymi.

Strategia musi się również skupiać na podniesieniu poziomu dostępu do sieci szerokopasmowych o przynajmniej 50% do roku 2010. W zbyt wielu państwach członkowskich przyłączanie się do nich następuje powoli i w sposób nieregularny. Należy zrobić więcej dla obniżenia cen, wprowadzenia nowych treści w celu stymulacji popytu oraz przyspieszenia wprowadzania sieci szerokopasmowych, szczególnie na obszarach wiejskich. Należy skupić wysiłki nie tylko na kablowych sieciach szerokopasmowych, ale również na sieciach bezprzewodowych (3G oraz satelity). Te ostatnie oferują tani i szybki dostęp do Internetu, który może zmniejszyć nierówności w zakresie technologii cyfrowych, przyczyniając się w ten sposób do wypełnienia celów spójności społecznej i regionalnej.

Rozwój standardów

Co więcej, Europa potrzebuje ram regulacyjnych, które stymulują rozwój standardów, będących w stanie przyspieszyć zarówno rozwój, jak i upowszechnienie nowych technologii w ramach i poza UE.

Kluczowe zalecenia

Państwa członkowskie powinny w sposób bardziej intensywny przyglądać się skutkom wdrożenia planu działania e-Europe 2005, w celu wykorzystania w pełni możliwości płynących z nowoczesnych technologii informacji i komunikacji. Szczególnie niezbędny jest postęp w obszarze elektronicznego rządu (e-government). Państwa członkowskie powinny podnieść poziom dostępu do sieci szerokopasmowych, co najmniej o 50% do roku 2010.

Ochrona własności intelektualnej w celu promowania innowacyjności

Spożytkować korzyści

Przedsiębiorstwa będą inwestowały w innowacje oraz badania i rozwój tylko wtedy, gdy będą miały pewność, iż są w stanie skorzystać z pożytków płynących z tego rodzaju inwestycji. Niezbędnym warunkiem do tego są ramy prawne w zakresie ochrony praw intelektualnych, dostępnych po niskiej cenie dla europejskich MSP oraz instytucji akademickich – co zdecydowanie nie ma miejsca w chwili obecnej. Najbardziej pilną potrzebą jest przyjęcie przez UE czekającej na rozpatrzenie propozycji dotyczącej opatentowania wynalazków wdrażanych na drodze komputerowej oraz oczywiście patentów Wspólnoty.

Kluczowe zalecenia

Nadszedł czas, aby Rada przyjęła regulacje patentowe Wspólnoty lub je odrzuciła. Należy doprowadzić do porozumienia na temat tych niezmiernie ważnych przepisów przed Wiosenną Radą Europejską w 2005 roku lub podczas niej. Porozumienie powinno zapewnić, by rozwiązania patentowe Wspólnoty naprawdę zmniejszyły złożoność, czasochłonność oraz koszty ochrony własności intelektualnej. Dlatego też Grupa Wysokiego Szczebla apeluje do Rady Europejskiej o uporanie się z wciąż nierozwiązanymi kwestiami językowymi.

2. Dotrzymanie zobowiązań w zakresie rynku wewnętrznego

Strategia lizbońska wzywa do:

- **zapewnienia efektywnej transpozycji ustawodawstwa UE:** przyspieszenia transpozycji ustawodawstwa UE (98,5%);
- **eliminacji przeszkód w swobodnym przepływie usług w UE;**
- **zakończenia budowy rynku wewnętrznego przemysłów sieciowych (teleinformatycznych):** stopniowej liberalizacji rynków i przemysłów sieciowych, a mianowicie: przemysłu wytwarzania i zaopatrywania w gaz i energię elektryczną (2007); usług pocztowych (2006); transportu kolejowego (2008); oraz lotniczego;
- **zakończenia budowy wewnętrznego rynku usług finansowych (2005);**
- **zapewnienia stosowania sprawiedliwych i jednolitych zasad konkurencji i pomocy publicznej:** zmniejszenia pomocy publicznej do poziomu 1% PKB; określenia nowych zasad łączenia i przejmowania przedsiębiorstw; a także uaktualnienia zasad przetargów publicznych.

Dlaczego rynek wewnętrzny?

Obszar pozbawiony granic wewnętrznych

Ułatwienie swobodnego przepływu osób, towarów, usług i kapitału na obszarze pozbawionym granic wewnętrznych jest kluczowym mechanizmem generującym wzrost gospodarczy. Rynek wewnętrzny pozwala przedsiębiorstwom i sektorom posiadającym relatywną siłę konkurencyjną na korzystanie ze swojej przewagi specjalistycznej i na wzrost. Jest to samowzmacniająca się tendencja. Z zasobów korzystają przedsiębiorstwa, które są w stanie najlepiej je wykorzystać, a następnie wprowadzać ekonomię skali, w ten sposób obniżając koszty i ceny. Obserwuje się ogólny wzrost dochodów, zysków i rozwój innowacji. Zrównoważony wzrost gospodarczy zawsze wiązał się z otwarciem rynków i z silnym wzrostem handlu.

Europejski rynek wewnętrzny wspierał to podwójne współdziałanie wzrostu handlu i gospodarek krajowych. Trudno jest oddzielić efekty rynku wewnętrznego od innych czynników, jednak Komisja Europejska szacuje⁸, że po dziesięciu latach funkcjonowania rynku wewnętrznego, europejski PKB jest o 1,8% wyższy niż byłby bez istnienia tego rynku i że powstało o 2,5 miliona więcej nowych miejsc pracy. Oznacza to prawie 10% udział w potencjalnej rocznej stopie wzrostu UE.

Jednak efekty tych działań słabną, gdyż próby zakończenia budowy rynku wewnętrznego towarów i budowy rynku usług utknęły w martwym punkcie. Wewnątrz-europejski handel towarami przemysłowymi zaczął się kurczyć od 2001 roku i to samo dotyczy usług. Innym wskaźnikiem niepełnego rynku wewnętrznego jest duże zróżnicowanie cen w UE – pod względem zapewnienia zgodności cen Europa pozostaje daleko w tyle za Stanami Zjednoczonymi⁹. Jednocześnie Europa stała się miejscem mniej atrakcyjnym dla inwestorów. Inwestycje zagraniczne wciąż napływają do UE, jednak więcej pieniędzy wypływa z UE niż do niej trafia. Większa integracja rynku zwiększyłaby atrakcyjność UE dla potencjalnych inwestorów z Unii i z krajów trzecich.

Dalsza integracja rynku

Tak więc, fundamentalne znaczenie dla europejskich perspektyw wzrostu ma dalsze otwieranie rynków europejskich i z drugiej strony przeciwstawianie się naciskom protekcjonistycznym – jednak uważa się,

---

⁸ SEC(2002) 1417, „The internal market – 10 years without frontiers” (Rynek wewnętrzny – 10 lat bez granic).

⁹ Tabela wyników rynku wewnętrznego pokazuje, że zróżnicowanie cen artykułów spożywczych na rynkach UE jest o 80% wyższe niż w Stanach Zjednoczonych, a zróżnicowanie cen usług transportowych jest jeszcze większe. Zróżnicowanie cen jest dobrym wskaźnikiem integracji rynku.

że program rynku wewnętrznego jest tematem dnia wczorajszego i nie nadaje mu się należytej rangi. Jest to fatalny błąd polityczny. Istnieją olbrzymie możliwości dalszej integracji rynku i większych korzyści gospodarczych zarówno dla konsumentów, jak i przedsiębiorstw. Wraz ze wzrostem inwestycji w zakresie badań i rozwoju, zakończenie budowy rynku wewnętrznego jest kluczem do wzrostu wydajności i innowacji.

Zaangażowanie w szybszą transpozycję

Należy wykazać się takim samym zaangażowaniem

Jedną z najbardziej dotkliwych przeszkód jest niepowodzenie zbyt wielu państw członkowskich w zakresie terminowego realizowania zobowiązań, które na siebie przyjmują na posiedzeniach Rady. Niewielki jest pożytek z uzgadnianych przez rządy w Brukseli działań, jeżeli brak jest takiego samego zaangażowania w realizacji tych działań na szczeblu krajowym. Pomimo ciągłych apeli Rady Europejskiej o nietolerowanie przypadków nadmiernych opóźnień w transpozycji, wciąż stanowi to olbrzymi problem. Każda dyrektywa realizowana z opóźnieniem przez państwo członkowskie zmniejsza konkurencyjność całej Unii; nie ma na to usprawiedliwienia i nie wolno tego dłużej tolerować. Ponadto, w zbyt wielu przypadkach przepisy prawne wdrażające dyrektywę nie są z tą dyrektywą w pełni zgodne lub są nadmiernie skomplikowane. Neguje to korzyści, które powinny płynąć z jednolitych zasad i często nakłada na przedsiębiorstwa nadmierne obciążenia. W obydwu przypadkach państwa naruszające przyjęte zasady dobrze o tym wiedzą.

Kluczowe zalecenia

Na początku 2005 roku Komisja powinna przedstawić pełny wykaz ustawodawstwa rynku wewnętrznego, które wciąż czeka na transpozycję

cję w każdym z 25 państw członkowskich. Wykaz ten powinien stanowić aneks do wniosków Wiosennej Rady Europejskiej. Powinien on być klasyfikowany według państw członkowskich, zaczynając od tych, które najbardziej łamią zasady.

Opierając się na tej tabeli wyników, Wiosenna Rada Europejska powinna określić ostateczny termin, w którym transpozycja powinna zostać zakończona.

Eliminacja przeszkód w swobodnym przepływie usług

Utworzenie jednolitego rynku usług

Usuwanie licznych blokad jest bardzo ważnym zadaniem i dotyczy to nie tylko wewnętrznego rynku towarów. Europejski sektor usług stanowi 70% działalności gospodarczej ogółem w UE. W latach 1997 – 2002 najwięcej nowych miejsc pracy utworzono w sektorze usług, jednak usługi stanowią zaledwie 20% handlu europejskiego. Europa jest wciąż podzielona na odrębne rynki krajowe, w dużym stopniu z powodu dużej liczby barier prawnych i administracyjnych. Wiele rynków krajowych, należących do czegoś co miało być jednolitym rynkiem, jest skutecznie zamkniętych dla potencjalnej konkurencji firm z innych krajów. W wyniku tego ceny są zbyt wysokie, wydajność i wzrost są zbyt niskie, a poziom wewnątrz europejskiego handlu usługami jest niższy niż dziesięć lat temu¹⁰. Sytuacja ta powinna ulec zmianie i to szybko. Najwyraźniej należy zwrócić szczególną uwagę na niepokoje społeczne, gdyż osiągnięcie korzyści w zakresie konkurencyjności kosztem dumpingu społecznego jest niezgodne z modelem lizbońskim. Należy zapewnić, by usuwanie przeszkód w swobodnym przepływie usług służyło interesom konsumentów.

---

¹⁰ COM(2003) 238, s. 10.

Kluczowe zalecenia

Parlament Europejski i Rada Europejska powinny uzgodnić takie przepisy prawne, które usuną przeszkody w swobodnym przepływie usług do końca 2005 roku. Państwa członkowskie powinny wyraźnie zobowiązać się do zapewnienia by przepisy krajowe nie były wykorzystywane jako usprawiedliwienie dla powstrzymywania lub blokowania usługodawców z innych państw członkowskich; Komisja powinna priorytetowo potraktować spełnienie tego wymogu.

Rozpoznawanie i usuwanie barier w rozwoju konkurencji

Korzyści dla konsumentów

Nawet w tak zwanych sektorach zliberalizowanych, jak usługi teleinformatyczne, aktualni operatorzy wciąż dominują na krajowych rynkach, często ograniczając korzyści dla konsumentów. W celu promocji dalszej liberalizacji i otwarcia większej liczby sektorów na ogólnoeuropejską konkurencję, Komisja Europejska powinna przeprowadzić badania sektorowe mające na celu rozpoznanie barier w konkurencji, w tym efektów pomocy publicznej. Powinno to zapewnić istnienie efektywnej konkurencji nie tylko na papierze, lecz również w praktyce, w szczególności tam, gdzie lokalne przepisy zapobiegają wejściu konkurencyjnych firm na rynek krajowy.

Należy systematycznie badać wpływ przepisów na konkurencję i ostatecznie na konsumentów, aby zapobiec niepotrzebnemu hamowaniu przez nie działalności gospodarczej. W ścisłej współpracy z władzami krajowymi zajmującymi się konkurencją i regulacją rynku, Komisja powinna następnie znaleźć efektywne i innowacyjne środki dla likwidacji tych barier. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na sektory o wysokiej wartości dodanej i na usługi teleinformatyczne, które są bardzo istotne dla dobrej kondycji gospodarki europejskiej. Pomoże to stworzyć środowisko, w którym najbardziej

konkurencyjne firmy będą korzystać z innowacji i efektywności, obniżając ceny i zwiększając możliwość wyboru dla konsumentów.

W sektorze energetycznym uchwalono nowe przepisy prawne określające jasne cele w zakresie liberalizacji rynku elektryczności i gazu. Państwa członkowskie są zobowiązane otworzyć rynki elektryczności i gazu dla wszystkich klientów poza gospodarstwami domowymi do lipca 2004 roku, a dla wszystkich pozostałych klientów do lipca 2007 roku. Jest bardzo ważne, by wszystkie państwa członkowskie wypełniły ten obowiązek. Zapewnienie rzeczywistej równości szans w sektorze elektryczności i gazu pozwoli na wprowadzenie ekologicznie efektywnych innowacji na tych nowo zliberalizowanych rynkach i zachęci do nowych inwestycji.

Urzeczywistnienie swobodnego przepływu towarów z korzyścią dla wszystkich

Przeszkody nadal istnieją

Wciąż istnieje szereg przeszkód w wolnym przepływie towarów – przeszkód tych nie można dłużej tolerować. Swobodny przepływ w dalszym ciągu jest hamowany przez cały szereg przepisów lokalnych, często stosowanych w sposób arbitralny i w wyraźniej sprzeczności z zasadą wzajemnego uznawania, która jest podstawą rynku wewnętrznego. Ponadto, nawet tam gdzie zasady techniczne zostały zharmonizowane, jak w przemyśle materiałów budowlanych i w przemyśle maszynowym, powolny rozwój standardów technicznych oznaczał, że przeszkody istniały znacznie dłużej niż było to konieczne. Komisja powinna przeznaczyć odpowiednie środki dla rozpoznania nieprawidłowości w tym obszarze ze strony państw członkowskich i reagowania na nie. Powinna ona wykorzystać swój raport syntetyczny dla corocznego informowania Wiosennej Rady Europejskiej

o istniejących przeszkodach w swobodnym przepływie towarów w każdym państwie członkowskim i powinna potraktować usuwanie tych przeszkód jako główny priorytet polityki. Jest to warte zachodu; koszt niestosowania zasady wzajemnego uznawania szacuje się na ok. 150 mld EURO.

Wyzwolenie dynamiki rynków finansowych

Dynamiczne i wysoce konkurencyjne rynki finansowe są nie tylko pożądane same w sobie – są one istotną siłą napędową wzrostu we wszystkich innych sektorach gospodarki i powinny być kamieniem milowym w działaniach na rzecz poprawy wyniku gospodarczego UE. W celu obniżenia kosztów dla przedsiębiorstw i konsumentów, w 1999 roku przedstawiono plan działania usług finansowych (financial services action plan – FSAP), jako pakiet działań ustawodawczych i innych, mających na celu stworzenie europejskiego rynku hurtowych usług finansowych, stworzenie i otwarcie rynków detalicznych oraz określenie rozważnych zasad i zapewnienie nadzoru.

Skuteczna integracja usług finansowych

Aby plan działania FSAP został w pełni zrealizowany do 2005 roku – powinien on być uzupełniony działaniami mającymi na celu zmniejszenie barier w rozliczeniach między państwami oraz ułatwienie integracji detalicznych rynków finansowych, w szczególności poprzez zmniejszenie ograniczeń istniejących w kilku państwach członkowskich w zakresie bardziej elastycznego finansowania hipotecznego. Poza tym, skuteczna integracja rynków usług finansowych wymaga również większej zbieżności praktyk nadzoru. Obecnie takiej zbieżności nie sprzyja jednoczesne istnienie w Europie zbyt wielu regulacyjnych władz nadzorczych. Jednak w kontekście FSAP, rozpoczął się już proces większej koordynacji między krajowymi organami nadzorujący-

mi. Grupa Wysokiego Szczebla wzywa Komisję do oceny postępu w zakresie praktyk nadzorczych w usługach finansowych. Ocena taka powinna być przedstawiona Radzie Europejskiej wiosną 2006 roku i powinna, jeśli okaże się to niezbędne, obejmować propozycje przyspieszenia procesu konwergencji.

Podstawą systemu finansowego są rozliczenia transakcji. Wprawdzie ustalenia krajowe są w tym zakresie ogólnie rzecz biorąc efektywne, lecz łączą się one w sposób nieefektywny na szczeblu UE. I tak, transakcje międzynarodowe są niepotrzebnie skomplikowane i mogą być kilkakrotnie droższe niż odpowiednie usługi w przypadku transakcji krajowych. W celu ułatwienia międzynarodowego handlu papierami wartościowymi, potrzebne są zintegrowane i efektywne porozumienia w zakresie rozliczeń międzynarodowych na poziomie UE. Te z kolei nadadzą silny impet procesowi integracji finansowej.

Ułatwianie integracji detalicznych rynków finansowych jest naturalną konsekwencją FSAP, w celu zapewnienia niższych kosztów, większej efektywności, lepszego dostępu do kredytów na bardziej konkurencyjnych warunkach i środowiska bardziej przyjaznego dla konsumentów – a także służenia pomocą MSP w uzyskaniu większego dostępu do finansowania. W szczególności, zmniejszenie ograniczeń w zakresie refinansowania długu hipotecznego i lepsze możliwości finansowania większej części ceny nieruchomości za pomocą wysokich i tańszych pożyczek hipotecznych może zwiększyć liczbę nabywców domów/mieszkań i konsumpcję. W większości państw członkowskich koszty transakcji mieszkaniowych są zbyt wysokie. Uelastycznienie rynków mieszkaniowych zachęciłoby do mobilności siły roboczej oraz rozwoju i wzrostu efektywności sektora usług finansowych, na-

dałoby więcej praw nabywcom domów/mieszkań i przyczyniłoby się do wzrostu wydatków na cele konsumpcyjne.

Kluczowe zalecenia

Rada powinna przyjąć pozostałe przepisy prawne w zakresie FSAP przed wiosną 2005 roku. Państwa członkowskie powinny, przed końcem 2005 roku, dokonać transpozycji odpowiednich środków planu działania do ustawodawstwa krajowego.

Komisja powinna opracować strategię zmniejszania barier w rozliczeniach międzynarodowych przed Wiosenną Radą Europejską w 2005 roku.

Komisja powinna również, przed końcem 2005 roku, przedstawić analizę i sugestie działań mających na celu ułatwienie integracji detalicznych rynków finansowych.

Redukcja ponoszonych przez przedsiębiorstwa kosztów dostosowania się do przepisów

Integracja rynków finansowych powinna być uzupełniona nowoczesnym i efektywnym europejskim prawem o spółkach i systemem zarządzania przedsiębiorstwami, który umożliwi firmom efektywne organizowanie się w skali europejskiej. Harmonizacja podstawy opodatkowania firm w całej Unii znacznie obniżyłaby obciążenia administracyjne firm działających w kilku państwach członkowskich i uzgodnień w tym zakresie należy niezwłocznie dokonać, zgodnie z ostatnią propozycją Komisji. Należy podjąć podobne środki w celu zmniejszenia ponoszonych przez MSP kosztów przestrzegania przepisów podatkowych, w szczególności poprzez organizację dla firm tzw. „one-stop shops” (czyli punktów załatwiania różnych spraw w jednym miejscu), dla potrzeb zobowiązań wynikających z obowiązującego w całej UE podatku VAT.

Światowej klasy infrastruktura dla największego rynku wewnętrznego na świecie

Równość szans na poziomie europejskim jest zakłócana przez przeszkody infrastrukturalne. Dla wielu firm dostęp do rynków wewnętrznych na drugim końcu kontynentu jest praktycznie niemożliwy. Dla innych, niedostępność sieci szerokopasmowych, po przystępnych cenach lub w ogóle, jest tak samo istotną przeszkodą strukturalną w porównaniu z firmami konkurencyjnymi.

Rynek wewnętrzny powinien być połączony

W związku z rozszerzeniem UE sprawą pilniejszą niż kiedykolwiek w przeszłości stało się połączenie europejskiego rynku wewnętrznego. Wiele z nowych państw członkowskich nie tylko znajduje się na peryferiach rynku wewnętrznego z geograficznego punktu widzenia, ale desperacko potrzebuje rozbudowanej i nowoczesnej infrastruktury. Potrzebne są lepiej ukierunkowane inwestycje w zakresie infrastruktury w powiązaniu z bardziej efektywną konkurencją w takich obszarach jak komunikacja elektroniczna, energia i transport, w celu redukcji kosztów firm bez względu na ich siedzibę. Program „Quick Start” (Szybki Start) dla priorytetowych projektów infrastrukturalnych, uzgodniony przez Radę Europejską w grudniu 2003 roku, powinien być wdrażany bez dalszych opóźnień.

3. Stworzenie właściwego klimatu dla przedsiębiorców

Strategia lizbońska wzywa do:

- *stworzenia klimatu regulacyjnego sprzyjającego inwestycjom, innowacjom i przedsiębiorczości: ułatwiania dostępu do tanich źródeł finansowania, doskonalenia przepisów dotyczących bankructwa, uwzględniania specyficznego charakteru MSP (2000), doskonalenia ram przemysłowych, zachęcania do odpowiedzialnego zarządzania przedsiębiorstwami;*

– **obniżenia kosztów prowadzenia działalności gospodarczej i zmniejszenia biurokracji:** opracowania lepszej strategii regulacyjnej zarówno na szczeblu europejskim jak i krajowym (2001), redukcji czasu i kosztów przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej.

Dlaczego należy tworzyć odpowiedni klimat dla przedsiębiorców?

Europa potrzebuje przedsiębiorczości

Wzrost wiedzy i otwarty rynek wewnętrzny automatycznie nie powodują wzrostu innowacji, konkurencyjności i wzrostu gospodarczego. Przedsiębiorczość jest potrzebna aby zaprojektować nowe produkty i usługi i wykorzystać możliwości rynkowe dla stworzenia wartości dla klientów.

W coraz większym stopniu nowe firmy i MSP są głównym źródłem wzrostu i nowych miejsc pracy. Tak więc, przedsiębiorczość jest zajęciem o fundamentalnym znaczeniu, jednak Europa nie jest w wystarczającym stopniu „nastawiona na przedsiębiorczość”. Nie jest wystarczająco atrakcyjna jako miejsce do robienia interesów. Istnieje zbyt wiele przeszkód dla przedsiębiorców i dlatego Europa traci możliwości wzrostu zatrudnienia. Można i należy dużo uczynić aby poprawić klimat dla biznesu.

Poprawa jakości ustawodawstwa

Ogólny balast przepisów prawnych

Pierwszą przeszkodą dla przedsiębiorców jest ogólny balast przepisów prawnych, których firmy muszą przestrzegać. Chociaż przepisy prawne często powstają w najlepszych intencjach, rośnie przekonanie, że osiągnięto już punkt, w którym koszty – w szczególności dla producentów – przewyższają zyski z rosnącej liczby regulacji. Potrzebna jest zmiana kierunku. Obecna sytuacja pozostawia niewystarczające miejsce dla podejmowania ryzyka i wymaga od przedsiębiorców zbyt dużo uwagi i środków. Aby usunąć tę przeszkodę, należy

zmniejszyć liczbę regulacji, a co ważniejsze wprowadzić lepsze i mądrzejsze regulacje.

Należy zapewnić równowagę między regulacjami i konkurencją. Na przykład niewiele transakcji miałyby miejsce bez prawa kontraktowego. Jasne jest dla wszystkich, że odpowiedzią nie jest deregulacja: celem wielu regulacji jest zwiększenie zaufania przedsiębiorców i klientów i te regulacje mogą stać się zaletą konkurencyjną. Jednak decydenci powinni być dobrze poinformowani o konsekwencjach swoich decyzji w zakresie konkurencyjności. Dlatego Grupa Wysokiego Szczebla uważa, że należy zwrócić większą uwagę na konieczność dokonywania oceny projektów głównych aktów prawnych przed ich ostatecznym przyjęciem.

Parlament Europejski, Rada i Komisja Europejska podpisały w 2002 roku międzyinstytucjonalne porozumienie w sprawie „Uchwalania lepszego prawa”. Komisja zobowiązała się do poprawy jakości projektów przepisów prawnych oraz do prowadzenia konsultacji ze wszystkimi zainteresowanymi i dokonywania szerokich ocen społeczno-ekonomicznych i środowiskowych proponowanych działań. Zarówno Parlament Europejski jak i Rada uznały, że proces nowelizacji przepisów prawnych ma wpływ na ich jakość i dlatego zobowiązały się do oceny skutków ważniejszych nowelizacji. Ponadto, inicjatywa podjęta przez Irlandię, Holandię, Luksemburg i Wielką Brytanię podkreśla potrzebę zmniejszenia obciążeń administracyjnych dla przedsiębiorstw.

Kluczowe zalecenia

Komisja Europejska powinna wciąż doskonalić swój instrument analizy skutków projektów przepisów prawnych, aby możliwe było bardziej efektywne uwzględnianie celów konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju.

Komisja i państwa członkowskie powinny uzgodnić wspólną definicję obciążeń administracyjnych przed Wiosenną Radą Europejską w 2005 roku lub podczas tej Rady. Komisja powinna ocenić ogólne obciążenia administracyjne dla przedsiębiorstw i przyjąć cel ich zmniejszenia. Podobnie państwa członkowskie powinny przeprowadzić analizę ustawodawstwa krajowego i określić cel zmniejszenia obciążeń administracyjnych na szczeblu krajowym. Zarówno Komisja jak i państwa członkowskie powinny określić, przed lipcem 2005 roku, w jakim stopniu i w jakim terminie zamierzają zmniejszyć obciążenia administracyjne w kluczowych sektorach.

Wpływ na rozpoczęcie działalności gospodarczej

Przy zmniejszaniu obciążeń administracyjnych Komisja i państwa członkowskie powinny zwrócić szczególną uwagę na przepisy wywierające wpływ na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Mimo że w niektórych państwach członkowskich odnotowano postęp w tym zakresie, należy jeszcze bardziej skrócić czas, zmniejszyć wysiłek i koszty niezbędne dla uruchomienia firmy. Są możliwości poprawy sytuacji jeśli chodzi o wielorakie procedury, punkty kontaktowe i informacyjne, formularze, niezbędne licencje i zezwolenia oraz koszty.

Kluczowe zalecenia

Państwa członkowskie powinny radykalnie skrócić czas, zmniejszyć wysiłek i koszty niezbędne dla uruchomienia firmy, w terminie do końca 2005 roku. Celem powinno być dorównanie trzem obecnie najlepszym państwom członkowskim w tym zakresie. Mocno zalecane jest wprowadzenie tzw. „one-stop shop” dla rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Wzrost dostępności kapitału ryzyka

Trudno jest zdobyć wystarczającą fundusze

Ograniczona dostępność środków finansowych jest drugą przeszkodą w tworzeniu i rozwoju przedsiębiorstw w Europie. Finansowanie przedsiębiorstw w Europie jest obecnie w zbyt dużym stopniu oparte na pożyczkach, a w zbyt małym stopniu na kapitale ryzyka. Rodzi to szczególne problemy ze zdobyciem funduszy dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą i dla MSP, gdyż nie mogą oni spełnić wymogów nakładanych przez tradycyjne instytucje finansowe w zakresie gwarancji.

Przeznaczenie większego kapitału na możliwości inwestowania

Można bezpiecznie stwierdzić, że środowisko dla inwestycji opartych na kapitale ryzyka wciąż wymaga poprawy. Należy zachęcać inwestorów w Europie do długoterminowego zaangażowania się w nowo uruchamiane firmy. Pomimo istnienia planu działania w zakresie kapitału ryzyka oraz postępu jaki nastąpił w zakresie innych inicjatyw, wciąż utrzymują się istotne różnice między państwami członkowskimi i poziom inwestycji opartych na kapitale ryzyka w Stanach Zjednoczonych jest wciąż dwukrotnie wyższy niż w UE. Występuje brak wystarczającej mobilizacji kapitału, ale również nie jest wystarczająco rozwinięta infrastruktura umożliwiająca skierowanie więcej kapitału na inwestycje.

Rynki akcji i fundusze są rozproszone, a ich wielkość pozostaje poniżej wielkości krytycznej. W wyniku tego, ryzyko ponoszone przez fundusze i prywatnych inwestorów jest niepotrzebnie zwiększone, gdyż zablokowane są strategie wyjścia. To z kolei prowadzi do niższych inwestycji i Europa traci wiele ze swoich możliwości. Z tego powodu wzmocnienia wymaga cały łańcuch działań w zakresie tworzenia interesujących możliwości i zapewniania inwestycji w tym zakresie, dla połączenia funduszy, firm, przemysłu i szkół wyższych.

Instytucje finansowe i publiczne, oferujące różne instrumenty finansowe wspierające konkretny cel polityki, takie jak uprzywilejowane pożyczki, dotacje lub subwencje, mogłyby lepiej współpracować w celu ułatwiania firmom lokowania odpowiednich funduszy i korzystania z oferowanych możliwości. Można w sposób bardziej systematyczny korzystać z zaangażowania i ekspertyzy Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Analiza przeprowadzona przez Komisję w zakresie zwiększenia dostępu do rynków kapitałowych, którą proponuje Grupa Wysokiego Szczebla, powinna dostarczyć konkretnych odpowiedzi na temat środków wymaganych dla mobilizacji niezbędnego kapitału ryzyka. Aż nadto jasna jest potrzeba stymulowania tworzenia sieci, grup (klastrów) i ideopolis, o czym była mowa wcześniej – i wymaga to uwagi decydentów.

Należy popierać inicjatywy przedsiębiorcze

Trzecią przeszkodą jest zbyt częste piętnowanie przedsiębiorców, którym się nie powiodło. Działalność przedsiębiorcza zakłada z samej definicji ponoszenie ryzyka niepowodzenia. Pomimo dowodów na to, że przedsiębiorcy, którym się nie powiodło, uczą się na swoich błędach i lepiej sobie dają radę w swych kolejnych przedsięwzięciach, klienci i finansiści niechętnie składają u nich zamówienia. Uczciwe bankructwo wciąż wiąże się ze zbyt wieloma poważnymi konsekwencjami prawnymi i społecznymi. Jeśli mamy popierać inicjatywy przedsiębiorcze, potrzebna jest radykalna zmiana w tym zakresie.

Gdy w sposób zdecydowany zareagujemy na wyżej wymienione przeszkody, Europa będzie mogła odblokować swój potencjał przedsiębiorczy i zaoferować swoim obywatelom nowe możliwości rozwoju/doskonalenia się. Jednak nie wystarczy tu jednorazowy wysiłek: aby nastąpił rzeczywisty wzrost, należy zbudować długofalowe zaufanie do stabilności podstaw systemu.

4. Budowa zintegrowanego rynku pracy dla potrzeb silniejszej spójności społecznej

Strategia lizbońska wzywa do:

- *wzrostu wskaźnika zatrudnienia: do 67% (do 2005 roku) i 70% (do 2010 roku) jeśli chodzi o wskaźnik zatrudnienia ogółem, 57% (do 2005 roku) i 60% (do 2010 roku) jeśli chodzi o wskaźnik zatrudnienia kobiet, 50% jeśli chodzi o wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników (do 2010 roku); stopniowy wzrost o ok. 5 lat efektywnego wieku, w którym ludzie przestają pracować;*
- *opracowania wieloletniego programu dotyczącego potencjału adaptacyjnego firm, rokowań zbiorowych, płac na umiarkowanym poziomie, większej wydajności, kształcenia ustawicznego, nowych technologii i elastycznej organizacji pracy do końca 2002 roku;*
- *likwidacji czynników zniechęcających kobiety do udziału w sile roboczej, dalszego wyrównywania szans;*
- *dostosowania europejskiego modelu społecznego, tak aby było możliwe stworzenie gospodarki i społeczeństwa opartego na wiedzy: ułatwień w zakresie zabezpieczenia społecznego przy poruszaniu się obywateli między krajami, przyjęcia dyrektywy o agencjach pracy tymczasowej (2003), zapewnienia zrównoważenia systemów emerytalnych, wprowadzenia otwartej metody koordynacji w dziedzinie ochrony socjalnej;*
- *likwidacji ubóstwa: uzgodnienia programu integracji społecznej (2001), włączenia promocji integracji do polityk krajowych i polityki europejskiej (mainstreaming), zajmowania się problemami szczególnych grup docelowych.*

Dlaczego należy budować zintegrowany rynek pracy?

Zatrudnienie
większej liczby
osób

Wysoki poziom zatrudnienia jest niezbędny dla większej spójności społecznej i dla likwidacji ubóstwa w Unii Europejskiej. Zatrudnienie większej liczby osób jest najlepszym

sposobem na zabezpieczenie równowagi społecznej i finansowej i dalszy rozwój europejskich systemów dobrobytu.

Proces demograficznego starzenia się i proces globalizacji będą mieć coraz większy wpływ na trwałość naszego modelu społecznego, a w szczególności na nasze rynki pracy. Aby uzyskać silniejszy i bardziej zrównoważony wzrost, Europa – innymi słowy jej państwa członkowskie – muszą stawić czoła tym wyzwaniom. Wzrost poziomu zatrudnienia wymaga wyposażenia ludzi i przedsiębiorstw w narzędzia i możliwości pozytywnego korzystania z tych zmieniających się warunków.

Wzywanie do nowych reform jest zbyt często traktowane jako ukryte dążenie do wzrostu elastyczności, które z kolei jest uważane za dążenie do osłabienia praw pracowniczych i ochrony pracowników. Nie jest to prawidłowe. Grupa Wysokiego Szczebla jest zdania, że elastyczność wiąże się ze zręcznością, potencjałem adaptacyjnym i zatrudnialnością, do czego kluczem jest zdolność pracowników do ciągłego zdobywania i odnawiania umiejętności i zdolność do łączenia aktywnej polityki rynku pracy, szkolenia i pomocy społecznej w celu ułatwienia zmian miejsca pracy. Reforma nie powinna też oznaczać, że dialog społeczny zostanie wyjęty z centrum europejskiego rynku pracy. Jest ona niezbędna dla wydajności i dla zdolności dostosowania się do zmian.

Nowoczesna i efektywna polityka społeczna dużo wnosi do zrównoważonego wzrostu w Europie; który z kolei jest niezbędny dla finansowej opłacalności europejskiego modelu społecznego. Polityka integracji społecznej pełni nie tylko ważną rolę w zwalczaniu ubóstwa, ale również przyczynia się do wzrostu podaży siły roboczej. Reformy zmierzające do zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych systemów emerytalnych powinny mieć na celu stworzenie odpowiednich zachęt, zarówno dla pracowników,

aby pozostawali dłużej aktywni, jak i dla pracodawców, aby przyjmowali do pracy i utrzymywali w zatrudnieniu starszych pracowników. Systemy opieki zdrowotnej odgrywają kluczową rolę, nie tylko w zwalczaniu chorób i ryzyka ubóstwa, lecz również w generowaniu spójności społecznej, wydajnej siły roboczej, zatrudnienia i – tym samym – wzrostu gospodarczego.

Należy inwestować w wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą

Wzrost europejski zależy również od wzrostu zatrudnienia, nawet jeśli proces starzenia się powoduje kurczenie się liczby ludności zawodowo czynnej. Aby zrealizować ten cel strategiczny, Europa powinna inwestować w wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą, ponownie zaangażować się w reformy na rynku pracy i dostosować się do zmian demograficznych. Europejskie rynki pracy i polityka zatrudnienia są bardziej efektywne i mają większy potencjał adaptacyjny dzięki reformom przeprowadzonym w ostatnich latach w wielu państwach członkowskich. Silny wzrost zatrudnienia obserwowany od połowy lat dziewięćdziesiątych do roku 2001 i zauważalna odporność na pogorszenie się sytuacji gospodarczej w ostatnich latach – to zachęcające oznaki postępu. W porównaniu z okresem sprzed czterech lat, zatrudnienie w 2003 roku wzrosło o ponad 6 milionów osób, chociaż częściowo było to spowodowane wzrostem zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin i miejsc pracy o niewielkiej jakości. Bezrobocie i długotrwałe bezrobocie były znacznie niższe (odpowiednio o 30% i 40%). Jest to stanowczo zbyt mało aby zrealizować cele lizbońskie, ale dowodzi to, że reformy były konieczne i że się opłacają.

Aby praca stała się rzeczywistą możliwością dla wszystkich, należy więcej uczynić dla wzrostu udziału kobiet w sile roboczej. Wymaga to usunięcia pozostałych elementów prawa podatkowego zniechęcających do pracy, zdecydowanych działań dla wykorzenienia przyczyn różnic

placowych ze względu na płeć i większego nadzoru nad przestrzeganiem przepisów antydyskryminacyjnych. Lepsze godzenie życia rodzinnego i pracy również wymaga zapewnienia dostępności, przystępności finansowej i dobrej jakości usług opieki nad dziećmi i osobami starszymi.

Dogłębne badanie europejskich rynków pracy zostało przeprowadzone przez europejską Grupę Roboczą ds. Zatrudnienia w 2003 roku. Państwom członkowskim, instytucjom i wszystkim zainteresowanym przedstawiono konkretne możliwości i zalecenia. Wszystkie one powinny obecnie włączyć się do konkretnej realizacji kluczowych priorytetów dotyczących poprawy wyniku europejskiego w zakresie zatrudnienia oraz wzrostu finansowego i społecznego zrównoważenia modelu społecznego.

Kluczowe zalecenia

Państwa członkowskie, w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi, powinny składać sprawozdania na temat realizacji zaleceń europejskiej Grupy Roboczej ds. Zatrudnienia, które zatwierdziły w marcu 2004 roku, włączając zalecenia dotyczące zatrudnienia i zrównoważenia systemów społecznych, tak aby Wiosenna Rada Europejska w 2005 roku mogła ocenić poczyniony postęp. Rada Spraw Społecznych mogłaby koordynować tę ocenę.

Wzrost potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw

W interesie społeczeństwa jako całości leży lepsze przewidywanie przez gospodarki europejskie zmian i lepsze dostosowanie się do nich, a także wyższy potencjał adaptacyjny na rynku pracy. Należy popierać tworzenie nowych przedsiębiorstw i maksymalizację tworzenia nowych miejsc pracy.

Znalezienie punktu równowagi między elastycznością a bezpieczeństwem

Wyzwaniem dla rynku pracy jest znalezienie punktu równowagi między elastycznością i bezpieczeństwem. Znalezienie tego punktu jest wspólnym zadaniem pracowników i pracodawców, odpowiednio partnerów społecznych i rządów. Wszyscy zainteresowani powinni razem pracować dla umożliwienia ludziom dłuższego pozostawania w zatrudnieniu, poprzez zapewnienie, by pracownicy posiadali potrzebne im aktualne umiejętności i poprzez stworzenie struktur, w których najlepiej będą mogli łączyć obowiązki zawodowe i pozazawodowe. Zadaniem jest popieranie nowych form bezpieczeństwa, z odejściem od ograniczającego modelu utrzymania jednej pracy przez całe życie na rzecz modelu, w którym celem jest rozwój zdolności ludzi do pozostawania i rozwijania się na rynku pracy.

Bardziej efektywne inwestycje w kapitał ludzki

Jeśli Europa ma konkurować w globalnym społeczeństwie opartym na wiedzy, musi również więcej inwestować w swój najcenniejszy majątek – swoich ludzi. Wydajność i konkurencyjność gospodarki europejskiej bezpośrednio zależą od dobrze wykształconej, wykwalifikowanej i zdolnej do dostosowania się siły roboczej, która może skorzystać ze zmian. Jednak obecnie zbyt mało się w Europie robi dla wyposażenia ludzi w narzędzia, których potrzebują dla dostosowania się do zmieniającego się rynku pracy. Ma to zastosowanie zarówno do stanowisk wysoko jak i niskowykwalifikowanych, zarówno w przetwórstwie przemysłowym, jak i w usługach. Nie czyni się też wystarczająco dużo dla przyciągnięcia i utrzymania naukowców najwyższej światowej klasy.

Kształcenie ustawiczne nie jest luksusem

Aby zapewnić Europie najlepiej wykształconą, kreatywną i mobilną siłę roboczą, potrzebne są doskonalsze systemy edukacji i szkolenia zapewniające, by wystar-

czająca liczba młodych ludzi kończyła szkoły uzyskując właściwe umiejętności, pozwalające im na znalezienie pracy w dynamicznych, wartościowych sektorach, zapelniających lukę na rynku. Państwa członkowskie muszą określić ambitną politykę na rzecz wzrostu poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie w Europie o połowę liczby osób wypadających z systemu szkolnego, a także na rzecz udostępnienia wszystkim zainteresowanym programów kształcenia ustawicznego. Należy wszystkich zachęcać do udziału w takich programach. Potencjalnie niszczycielskie skutki starzenia się ludności oznaczają, że zasadnicze znaczenie ma promocja udziału starszych pracowników w rynku pracy. Z tego względu, kształcenie ustawiczne nie jest luksusem, lecz koniecznością – gdyż aby ludzie starsi mogli być dalej aktywni, powinni być wyposażeni w umiejętności, które będą dopasowane do wymogów społeczeństwa opartego na wiedzy.

Wszyscy partnerzy – władze publiczne, jednostki i firmy – powinni przyjąć na siebie, w ramach swoich kompetencji, odpowiedzialność za wzrost poziomu i efektywności inwestycji w kapitał ludzki. Potrzebne są zachęty dla pobudzenia inwestycji w szkolenie w ramach poszczególnych firm i we wszystkich sektorach, w celu wspierania pracodawców w zapewnianiu odpowiedniego dostępu do nauki.

Kluczowe zalecenia

Państwa członkowskie w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi powinny przyjąć krajowe strategie kształcenia ustawicznego do 2005 roku, w celu zareagowania na gwałtowne zmiany technologiczne, zwiększenia uczestnictwa na rynku pracy, zmniejszenia bezrobocia i umożliwienia ludziom dłuższego pozostawania w zatrudnieniu.

Starsi pracownicy odgrywają kluczową rolę

Aby wesprzeć wzrost gospodarczy państwa członkowskie powinny przyciągnąć więcej ludzi do zatrudnienia i zapewnić im trwałą integrację z miejscem pracy. W tym względzie, istotny jest wzrost zatrudnienia poprzez aktywną politykę rynku pracy. Ważne są też próby zapobiegania pułapkom niskich płac, ich usuwania i redukcji, poprzez odpowiednie reformy systemu podatkowego i systemu świadczeń.

W świetle zbliżającego się spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym, kluczową rolę odgrywają starsi pracownicy i należy im poświęcić szczególną uwagę. Cel w zakresie wskaźnika zatrudnienia pracowników w wieku 50 i więcej lat (50% do 2010 roku) nie zostanie osiągnięty, jeśli nie zostaną pilnie podjęte daleko idące działania, zwłaszcza poprzez rozwój kształcenia ustawicznego oraz poprawę warunków zdrowotnych i warunków pracy.

Kluczowe zalecenia

Państwa członkowskie powinny opracować wszechstronną strategię aktywnego starzenia się do 2006 roku. Strategia aktywnego starzenia się wymaga radykalnego politycznego i kulturowego odejścia od wcześniejszego przechodzenia na emeryturę na rzecz trzech głównych kierunków działań: stworzenia właściwych prawnych i finansowych zachęt, zarówno dla pracowników, aby pozostawali dłużej w zatrudnieniu, jak i dla pracodawców, aby przyjmowali do pracy i utrzymywali w zatrudnieniu starszych pracowników; wzrostu udziału w kształceniu ustawicznym osób w każdym wieku, zwłaszcza pracowników nisko wykwalifikowanych i starszych pracowników; oraz poprawy warunków i jakości pracy.

Należy wzmocnić mobilność w całej Unii, aby pozwolić pracownikom na korzystanie z nowych możliwości.

W tym kontekście, państwa członkowskie powinny poważnie ocenić wpływ ograniczeń w zakresie przemieszczenia się siły roboczej z nowych państw członkowskich, które przewidziano w okresach przejściowych. Na tej podstawie powinny ocenić, czy ograniczenia te są wciąż potrzebne.

W końcu, proces demograficznego starzenia się w nadchodzących latach i dekadach wymaga aktywnej analizy i polityki w zakresie metod i środków zaspokajania przyszłych potrzeb rynku pracy. Nawet przy pełnym wykorzystaniu całego potencjału rynku pracy, potrzebna będzie selektywna imigracja spoza UE dla wypełnienia braków na rynku pracy i częściowo dla zrównoważenia negatywnych skutków „drenażu mózgow”. Byłoby rozsądne, żeby państwa członkowskie przygotowały się w odpowiednim czasie i gruntownie do podjęcia takiej decyzji, gdyż doświadczenie pokazuje, że skuteczna integracja migrantów i mniejszości etnicznych w społeczeństwie, a w szczególności na rynku pracy, wymaga znacznych i długotrwałych wysiłków.

5. Zmierzając w kierunku przyszłości nie naruszającej równowagi środowiska

Strategia lizbońska wzywa do:

- *podjęcia kwestii zmian klimatycznych*: szybkiej ratyfikacji Protokołu z Kyoto (2002), widocznego postępu we wdrażaniu celów z Kyoto (do 2005 roku), osiągnięcia celu 12% podstawowych potrzeb energetycznych oraz 22% konsumpcji energii elektrycznej brutto z odnawialnych źródeł energii;
- *oddzielenia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów*: podjęcia problemu coraz większego natężenia ruchu, korków, hałasu i za-

nieczyszczenia powietrza wraz z pełną internalizacją kosztów społecznych i środowiskowych, stworzenia ram Wspólnoty dla ustalania cen infrastruktury transportowej (eurowiniety), zapewnienia ekologicznego wykorzystania zasobów naturalnych oraz poziomu produkcji odpadów;

- **określenia nowych ram regulacyjnych:** przyjęcia dyrektywy dotyczącej opodatkowania energii (2002), odpowiedzialności ekologicznej (2004), szóstego programu działań w zakresie ochrony środowiska.

Dlaczego środowisko naturalne jest źródłem przewagi Europy?

Dobrze przemyślana polityka ochrony środowiska stwarza możliwości innowacyjności, tworzenia nowych rynków oraz zwiększenia konkurencyjności poprzez bardziej skuteczne wykorzystanie zasobów oraz nowe możliwości inwestowania. Pod tym względem polityka ochrony środowiska może pomóc w osiągnięciu podstawowych celów strategii lizbońskiej w zakresie przyspieszenia rozwoju i zwiększenia liczby miejsc pracy.

*Rozwiązanie
istniejących
problemów*

Co więcej, konieczność zintegrowania problemów ochrony środowiska naturalnego ze strategią jest wzmocniona potrzebą poważnego podejścia do istniejących problemów dotyczących środowiska naturalnego, w celu uniknięcia szkodliwości dla: zdrowia, bioróżnorodności, własności, działalności gospodarczej, obecnie oraz w przyszłości. Zaniechanie działań teraz oznacza większe, i prawdopodobnie nieodwracalne, szkody lub wyższe koszty działań naprawczych w okresie długoterminowym.

Jak wspomniano wcześniej, strategia lizbońska odzwierciedla zaangażowanie Europy we wbudowanie poszanowania środowiska w podstawy procesu pobudzania wzrostu i generowania miejsc pracy, tak aby stało się

ono częścią składową konkurencyjnej przewagi Europy. W rzeczy samej, dbałość o środowisko naturalne powinna pozostawać ważnym wymiarem strategii, gdyż może ona zarówno stanowić źródło konkurencyjnej przewagi na rynkach światowych, jak i przyczyniać się do wzrostu konkurencyjności. Jednak to wirtuozyjne połączenie aspektów ekologicznych i poprawy konkurencyjności nie odbywa się na zasadzie automatycznej; wymaga prawidłowego doboru instrumentów polityki oraz tego, by państwa starały się osiągnąć delikatną równowagę pomiędzy skutkami ekologicznymi, społecznymi i gospodarczymi, zarówno w okresie krótko-, jak i długoterminowym.

Środowisko naturalne i konkurencyjność: analiza możliwości wprowadzenia rozwiązań korzystnych, zarówno dla środowiska, jak i dla konkurencyjności

Europa może odnieść korzyści z faktu bycia pionierem poprzez skupienie się na technologiach oszczędzających środowisko naturalne, które będą musiały w końcu zostać zastosowane również przez inne kraje. Przedsiębiorstwa europejskie są już obecnie liderami światowymi pod względem wytwarzania czystych produktów i procesów, co zapewnia im przewagę na nowych rynkach, gdzie szybki wzrost gospodarczy stanowi coraz większe obciążenie dla środowiska naturalnego.

Przykładowo w Chinach obecnie jedynie trzy osoby na tysiąc posiadają samochód, jednak w miarę jak społeczeństwo się bogaci, Chiny stają się potencjalnym największym rynkiem samochodowym na świecie. Jednocześnie, biorąc pod uwagę skalę problemów związanych z zanieczyszczeniem powietrza oraz wzrostem popytu na paliwo, rząd chiński stara się dorównać europejskim standardom w zakresie emisji spalin do roku 2010. To właśnie, jak również stosunkowo niskie dochody w Chinach, będzie zmuszało konsumentów do wyboru czystszych

pojazdów o niższej emisji spalin. Wytwórcy z UE są w stanie zaspokoić te wymagania¹¹.

---

*Promowanie
innowacji
dbających
o środowisko*

Promowanie innowacji chroniących środowisko naturalne jest oczywistym rozwiązaniem zapewniającym korzyści wszystkim, które powinno zostać w pełni wykorzystane w świetle dążenia do wypełnienia celów lizbońskich. Innowacje – prowadzące do zmniejszenia zanieczyszczenia, wytwarzania produktów w mniejszym stopniu korzystających z zasobów naturalnych oraz do skuteczniejszego zarządzania zasobami – wspierają jednocześnie wzrost gospodarczy i zatrudnienie, tym samym stwarzając możliwości oddzielenia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów naturalnych i zanieczyszczeń. Istnieje wiele przykładów tego rodzaju innowacji proekologicznych, od elektroniki po rolnictwo, obejmujących energię, transport, przemysł chemiczny oraz służbę zdrowia. Plan działania w zakresie technologii ochrony środowiska (ETAP) zmierza do promocji rozwoju i wykorzystania tych technologii. Określił on kilka barier na rynku, które powinny zostać zniesione, jeśli Europa chce w pełni wykorzystać potencjał innowacji z poszanowaniem środowiska naturalnego.

---

*Ustanowienie
odpowiednich
ram regulacyj-
nych*

Po pierwsze, promocja innowacji dbających o środowisko niezbędna jest przy podejmowaniu ważnych decyzji inwestycyjnych, szczególnie w obszarze energetycznym i transportu. Konieczne jest ustanowienie odpowiednich ram regulacyjnych, w celu umożliwienia podejmowania innowacji ekologicznych na rynkach. Obecnie, ceny na niektórych rynkach są wypaczone, co prowadzi do błędnej alokacji zasobów i zniechęca inwestorów i

---

¹¹ Zob. raport World Resources Institute, Changing drivers: The impact of climate change on competitiveness and value creation in the automotive industry. http://business.wri.org/pubs_description.cfm?PubID=3873.

konsumentów do uczestnictwa. Ceny rynkowe muszą odzwierciedlać rzeczywiste koszty różnych produktów i usług dla społeczeństwa. Wymaga to stopniowego znoszenia subsydiów szkodliwych dla środowiska oraz coraz szerszego uwzględniania warunków zewnętrznych przy ustalaniu cen, biorąc pod uwagę inne cele polityki, takie jak konkurencyjność w gospodarce światowej oraz aspekty społeczne.

Po drugie, kwestią jeszcze bardziej obciążającą przedsiębiorstwa działające na polu innowacji ekologicznych jest ograniczony dostęp do środków finansowych. W chwili obecnej, inwestycje w innowacje proekologiczne wiążą się z dłuższymi okresami zwrotu i dlatego niosą ze sobą więcej ryzyka dla inwestorów. Holandia stanowi dobry przykład tego, jak państwa członkowskie mogą to osiągać, gdyż promuje zielone fundusze inwestycyjne, zarządzane przez banki komercyjne, poprzez przyznawanie ulg podatkowych prywatnym osobom zainteresowanym inwestowaniem w tego rodzaju fundusze. Zwiększa to kapitał dostępny dla przedsiębiorstw działających na tym rynku.

Kluczowe zalecenia

Komisja, Rada oraz państwa członkowskie powinny promować rozwój oraz upowszechnianie innowacji ekologicznych, a także korzystać z istniejącego europejskiego przywództwa na kluczowych rynkach przemysłu ekologicznego.

Komisja powinna przedstawić raport na temat ogólnego postępu w realizacji planu działań UE w zakresie technologii ekologicznych (ETAP) przy okazji składania raportów Wiosennej Radzie Europejskiej w 2005 roku. Państwa członkowskie powinny określić plan wdrażania ETAP, wytyczając konkretne działania i terminy, w szczególności w odniesieniu do jego wymiaru badawczego (zwłaszcza jeśli chodzi o platformy technologiczne) oraz wspierania MSP (kapitał ryzyka), a także prawidłowego ustalania cen poprzez zniesienie szkodliwych subsydiów.

Ekologiczne zamówienia publiczne

Po trzecie, nawet bez środków polityki fiskalnej, które byłyby pomocne, rządy mogą wspierać innowacje proekologiczne. Mogą stymulować rynek w zakresie innowacji proekologicznych poprzez uwrażliwienie procedury zamówień publicznych na aspekty ekologiczne. Występując w roli pierwszego tego rodzaju klienta, państwa mogą wesprzeć innowacje proekologiczne, gdyż inni potencjalni kupcy będą w stanie poddać analizie działanie tych nowych technologii. Co więcej, proekologiczne zamówienia publiczne pomogą obniżyć koszty poprzez wykreowanie ekonomii skali.

Kluczowe zalecenia

Krajowe i lokalne władze powinny stworzyć plany działania w zakresie uwrażliwienia procesu zamówień publicznych do końca 2006 roku¹², skupiając się w szczególności na technologiach energii ze źródeł odnawialnych oraz na nowych paliwach samochodowych. Komisja powinna ułatwić rozpowszechnianie dobrych praktyk wśród państw członkowskich oraz władz publicznych.

Działając na rzecz stabilnej przyszłości

Znaleźć właściwą równowagę

Wyzwanie stabilnej przyszłości wymaga szybkiego przyjęcia indywidualnej polityki, by wypełnić długoterminowe cele UE. W kontekście strategii lizbońskiej, wymaga to spójności pomiędzy celami krótko- i długookresowymi, w ten sposób osiągając spójność polityki opracowanej w celu pobudzania wzrostu i zatrudnienia z celami ekologicznymi. Pojawiło się zaniepokojenie, iż działania ekologiczne ukierunkowane na wypełnienie celów długofalowego zrównoważonego rozwoju będą wpływać na konkurencyjność niektórych sektorów, o ile

¹² W: Integrated product policy (IPP) communication, COM(2003) 302 final.

konkurujące państwa nie podejmą podobnych działań. Może to prowadzić do opóźnień w podejmowaniu działań proekologicznych. Wyzwanie w tym kontekście polega na znalezieniu odpowiedniej równowagi pomiędzy wymiarem gospodarczym, społecznym i ekologicznym podczas określania i podejmowania wyborów w zakresie polityki. UE oraz państwa członkowskie muszą kontynuować opracowywanie narzędzi oceny w celu ułatwienia podejmowania decyzji opartych na dobrym rozeznaniu sytuacji. Powinny one brać pod uwagę wszystkie koszty i korzyści, włącznie z krótko- i długookresowymi, jak również konkurencyjność na skalę globalną. Jest to nie do uniknięcia, o ile Europa chce nadal pozostawać światowym przywódcą w obszarze ochrony środowiska bez ignorowania wpływu, jaki ma ono na rozwój i zatrudnienie.

---

*Zwiększanie
oszczędności
energetycznych*

Europa musi nadal pracować nad osiągnięciem długofalowych celów zwiększania skuteczności wykorzystania energii i zasobów naturalnych. Niedawne wzrosty i wahania cen paliw wywołane czynnikami geopolitycznymi uwypukliły rosnącą zależność UE od importu paliwa zagranicznego (82% w roku 2002). Wzrastająca oszczędność w wykorzystaniu energii oraz dalsze rozwijanie alternatywnych źródeł energii nie tylko pomogą zmniejszyć tę zależność, ale mogą również przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności UE poprzez zmniejszenie rachunków za energię.

Opisane powyżej działania można wspierać poprzez stałe doskonalenie narzędzi polityki proekologicznej w celu promowania lepszych rozwiązań prawnych. Należy kontynuować nowe podejście do polityki ekologicznej przyjęte w ostatnich latach w EU i państwach członkowskich. Tego rodzaju podejście polega na wyznaczaniu długoterminowych celów bez określania środków technologicznych do osiągnięcia tych celów.

3

Co należy uczynić by strategia lizbońska była realizowana w praktyce

---

Uwzględnienie zmian

Strategia lizbońska ma na celu zwiększenie wzrostu gospodarczego w Europie i wzrost zatrudnienia, a także osadzenie zaangażowania Europy w spójność społeczną i środowisko na fundamentach wzrostu – tak aby stało się ono raczej środkiem wzrostu niż nadużywało go. Radykalne przyspieszenie wysiłków Europy na rzecz zbudowania gospodarki opartej na wiedzy, zakończenie budowy wewnętrznego rynku towarów i usług oraz klimat rzeczywiście sprzyjający biznesowi i przedsiębiorczości w dużym stopniu przyczynią się do osiągnięcia tego celu, w powiązaniu z podejściem do problemów rynku pracy i środowiska, które popiera Grupa Wysokiego Szczebla. Jednak zapewnienie takiego zrównoważonego wzrostu gospodarczego, jak by nie był on wspierany zorientowaną na wzrost polityką pieniężną i fiskalną, wiąże się z koniecznością dokonywania twardych wyborów. Należy zmienić ukierunkowanie zasobów i zakwestionować żywotne interesy. Zmiany strukturalne nigdy nie są łatwe. Tym niemniej, przeciwstawiając się reformom lub je opóźniając nie osiągniemy stanu bezpieczeństwa. Tylko poprzez uwzględnianie zmian można zachować, a nawet udoskonalić, społeczne i środowiskowe osiągnięcia, które cenią sobie Europejczycy.

Brak zaangażowania i woli politycznej

Jednak dotychczas osiągnięty postęp był niewystarczający, w dużym stopniu z powodu braku zaangażowania i woli politycznej. Warunkiem sukcesu jest traktowanie tych

działań jak własnych. Jednocześnie potrzebna jest większa spójność i konsekwencja między środkami i celami wraz z gruntownym przeglądem i przeprojektowaniem procesów realizacji i komunikacji. W niedalekiej przeszłości działania Unii Europejskiej – takie jak utworzenie w 1992 roku jednolitego rynku, ustanowienie wspólnej waluty, czy poszerzenie UE – zakończyły się powodzeniem, gdyż instytucje europejskie i państwa członkowskie ściśle współpracowały w realizacji czegoś co uznano za wielki i niezbędny projekt, który powinien być wdrożony, gdyż był istotny dla przyszłości Europy. Strategia lizbońska w sprawie wzrostu i zatrudnienia jest również ważnym projektem. Komisja Europejska i państwa członkowskie, we współpracy z partnerami społecznymi i innymi zainteresowanymi w Europie, powinny teraz pokazać, że są zaangażowane w proces lizboński i przyjąć na siebie odpowiedzialność za realizację uzgodnionego programu reform. Rządy i Komisja Europejska powinny objąć polityczne przywództwo tego procesu, co jest tak bardzo potrzebne.

Kluczowe zalecenia

Wiosenna Rada Europejska w 2005 roku powinna ożywić strategię lizbońską. Powinna ona wysłać wyraźne przesłanie o potrzebie zaangażowania rządów krajowych i obywateli w jej realizację. Rada Europejska powinna konsekwentnie dążyć do zapewnienia by poświęcono odpowiedni czas i odpowiednią uwagę ocenie postępu na drodze do osiągnięcia celów lizbońskich.

Grupa Wysokiego Szczebla radzi UE i państwom członkowskim aby skoncentrowały się na wzroście i zatrudnieniu w celu wsparcia spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju.

Przewodniczący Komisji powinien skoncentrować się na realizacji swojego mandatu w zakresie stymulowania realizacji strategii lizbońskiej.

Popieranie spójności i konsekwencji w realizacji

Jest sprawą oczywistą, że postęp w realizacji strategii lizbońskiej bardzo ucierpiał z powodu braku spójności i konsekwencji, zarówno wśród uczestników, jak i polityk. Spójność i konsekwencja oznaczają, że wszyscy zaangażowani powinni być świadomi celów i powinni dzielić te same cele. Sprzeczne polityki powinny być zmodyfikowane, tak aby wzajemnie się wzmocniały. Aby osiągnąć cele większego wzrostu i zatrudnienia należy zapewnić zgodność między uczestnikami, politykami i celami.

Państwa członkowskie odgrywają kluczową rolę

Państwa członkowskie, jak było do przewidzenia, odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu wzrostu i zatrudnienia – nie tylko w swoich własnych krajach, ponieważ w kontekście europejskim wysokie osiągnięcia jednego państwa członkowskiego poprawiają wyniki innych państw członkowskich i odwrotnie. Jak stwierdziła Grupa Wysokiego Szczebla, wysoka europejska fala postawi każdą łódź europejską. Brak zaangażowania zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim oznaczał, że nie wykorzystano tych możliwości, co ujawniło brak spójności i niekonsekwencję. Europa jako całość nie może już dłużej płacić ceny w postaci spadku zatrudnienia i utraconego wzrostu.

Niewystarczająco związani z procesem

Dotychczas parlamenty krajowe i obywatele nie byli wystarczająco związani z procesem, tak więc naciski na rządy były mniejsze niż powinny i mogły być. To samo dotyczy partnerów społecznych i innych zainteresowanych. Potrzebna jest bliższa współpraca między różnymi zainteresowanymi, którzy powinni zobowiązać się do wzajemnego zachęcania i wspierania się. Wszystko to potwierdza potrzebę partnerstwa na rzecz reform budowanych w konkretnym krajowym kontekście każdego państwa członkowskiego.

Kluczowe zalecenia

Wiosenna Rada Europejska w 2005 roku powinna wskazać postępowanie, jakie nastąpił w zakresie tworzenia partnerstw na rzecz reform, których domagała się Wiosenna Rada Europejska w 2004 roku, w celu zgromadzenia obywateli, partnerów społecznych, zainteresowanych stron i władz publicznych wokół kluczowych priorytetów wzrostu i zatrudnienia.

Wola polityczna i zaangażowanie

Przejrzystość informacji na temat poczynionych postępów jest kluczem do włączenia tych zainteresowanych stron – podobnie jak wola polityczna i zaangażowanie w realizację programu. Zasadniczym środkiem dla uzyskania takiej przejrzystości jest przegląd planowanych działań, które mają być podjęte przez rządy. Dlatego Grupa Wysokiego Szczebla wzywa każde państwo członkowskie pod kierownictwem Głowy Państwa lub Premiera do sformułowania krajowego programu wytyczającego kierunki działań mających na celu osiągnięcie celów lizbońskich i poszczególne etapy na tej drodze. Takie podejście służy trzem celom: koryguje brak zaangażowania krajowego w strategię lizbońską, pomaga zapewnić spójność i konsekwencję między podejmowanymi działaniami i włącza wszystkich zainteresowanych.

Sporządzanie krajowych programów działań

W celu zapewnienia spójności i konsekwencji między działaniami krajowymi, Głowy Państwa lub Premierzy powinni zasygnalizować swoje zaangażowanie w realizację konkretnej strategii krajowej. Należy wyznaczyć jednego członka każdego rządu do bieżącego nadzoru nad realizacją strategii lizbońskiej. Parlamenti krajowe powinny traktować strategię lizbońską jak własną, tłumaczyć ją na potrzeby społeczeństwa i debatując nad tym, co należy uczynić lub nie, rozpoczynając dyskusję nad całym zagadnieniem. Przy tworzeniu krajowych pro-

gramów działań potrzebne jest również zaangażowanie partnerów społecznych i innych zainteresowanych – partnerstw na rzecz wzrostu i zatrudnienia – w celu skorzystania z ich ekspertyzy i włączenia ich do przyszłej realizacji programów. Aby nie stracić impetu politycznego, strategie te powinny obejmować dwa lata i powinny być ponowione w 2007 roku.

Kluczowe zalecenia

Na Wiosennej Radzie Europejskiej w 2005 roku Głowy Państwa lub Premierzy powinni się zobowiązać do realizacji uzgodnionych reform. Rządy krajowe powinny przedstawić krajowe programy działań przed końcem 2005 roku. Aby skupić wszystkie siły wokół tego kluczowego celu, programy krajowe powinny być przedmiotem debaty z udziałem krajowych parlamentów i partnerów społecznych.

Wzmocnione na szczeblu europejskim

Wysiłek na rzecz popierania spójności i konsekwencji powinien być następnie rozszerzony na wszystkie państwa członkowskie, aby był kontynuowany i został wzmocniony na szczeblu europejskim. Programy działań należy przedłożyć Komisji Europejskiej, która powinna przeprowadzić szczegółową analizę 25 planów i sformułować konkretne zalecenia do każdego z nich w swoim raporcie syntetycznym dla Wiosennej Rady Europejskiej w 2006 roku. Aby zwiększyć spójność i konsekwencję między szczeblem krajowym i europejskim, krajowe programy działań powinny uwzględniać wspólne europejskie zasady polityki gospodarczej i polityki zatrudnienia, które zostały ustanowione w szerokich wytycznych polityki gospodarczej (BEPGs) oraz wytycznych w zakresie zatrudnienia. Jednak najpierw należy dalej zwiększać spójność i konsekwencję między tymi dwoma instrumentami. Obecnie uważa się, że reprezentują one dwa odrębne światy, podczas gdy tak naprawdę obydwa

obejmują kluczowe elementy wzrostu w Europie. Należy je zaadaptować i lepiej dostosować do procesu lizbońskiego, dla potrzeb wspierania celów w zakresie wzrostu i zatrudnienia oraz zagwarantowania, by wzajemnie się wzbogacały.

Kluczowe zalecenia

Wiosenna Rada Europejska w 2005 roku powinna zwrócić się do Rady o przyjęcie, najpóźniej w terminie do lipca 2005 roku, BEPG i wytycznych w sprawie zatrudnienia, które powinny w pełni odzwierciedlać skoncentrowane cele wzrostu i zatrudnienia. Wytyczne te powinny być przyjęte na okres czterech lat, obejmując dwa cykle programów krajowych, w celu zapewnienia, by obydwie instrumenty były możliwie spójne i wewnętrznie konsekwentne.

Spójność między instytucjami Unii Europejskiej

Potrzebna jest również spójność między instytucjami Unii Europejskiej. Dlatego Parlament Europejski powinien być bardziej zaangażowany w tym procesie. Powinien rozliczać Komisję Europejską z poczynionego postępu i ze sposobu, w jaki wykonuje ona swoje zadania. Wymaga to aktywnej roli samego parlamentu, gdyż otwarta metoda koordynacji, w dużym stopniu mająca zastosowanie do strategii lizbońskiej, nie przyznaje mu automatycznej roli. Dlatego Parlament Europejski powinien rozważyć utworzenie stałego komitetu do spraw strategii lizbońskiej w sprawie wzrostu i zatrudnienia.

Kluczowe zalecenia

Parlament Europejski mógłby utworzyć stały komitet do spraw strategii lizbońskiej w sprawie wzrostu i zatrudnienia.

Możliwości parlamentu w zakresie rozliczania głównych partnerów powinny być dla Komisji Europejskiej kolejną zachętą do dotrzymania swoich zobowiązań. Zainteresowane strony europejskie, w szczególności partnerzy społeczni, powinny stanowić – dzięki swojemu aktywnemu zaangażowaniu – ważne ogniwo łączące szczebel krajowy i europejski, a tym samym zapewniające spójność działań między tymi szczeblami. Europejscy partnerzy społeczni powinni wzbogacić debatę na temat wzrostu i zatrudnienia, przyjąć na siebie część odpowiedzialności w tym zakresie i uznać realizację strategii lizbońskiej za część swojego wspólnego programu pracy.

Odzwierciedlenie w większym stopniu priorytetów Unii Europejskiej w jej budżecie zwiększyłoby spójność na szczeblu europejskim. Unia powinna nie tylko przekonać państwa członkowskie do tego, żeby realizowały strategię lizbońską; powinna w miarę możliwości poprzeć swoje słowa zachętami finansowymi. W ramach aktualnego budżetu Wspólnoty przeznaczono już duże kwoty – bezpośrednio lub pośrednio – na wzrost, zatrudnienie i konkurencyjność.

---

*Należy
odzwierciedlić
priorytety*

Bez względu na to, jakie decyzje zostaną ostatecznie podjęte jeśli chodzi o bezwzględny poziom wydatków Wspólnoty w następnym budżecie wieloletnim (tzw. perspektywy finansowe) Grupa Wysokiego Szczebla uważa, że struktura budżetu europejskiego powinna odzwierciedlać priorytety strategii lizbońskiej – podobnie jak budżety krajowe. Jako przykład wydatków, które popierają konkurencyjność gospodarczą można wymienić wydatki na badania i rozwój, infrastrukturę oraz edukację i szkolenie. Budżet UE powinien być tak zmieniony, by wydatki UE odzwierciedlały priorytet nadany wzrostowi i zatrudnieniu. Ponadto, w ramach tej zmiany należy przeprowadzić analizę możliwości wprowadzenia bodźców budżetowych zachęcających państwa członkowskie do osiągnięcia celów lizbońskich.

Kluczowe zalecenia

Budżet UE powinien być w miarę możliwości zmieniony, by odzwierciedlać priorytety lizbońskie. W ramach tej zmiany należy przeprowadzić analizę możliwości wprowadzenia bodźców budżetowych zachęcających państwa członkowskie do osiągania celów lizbońskich.

Doskonalenie procesu realizacji

Otwarta metoda koordynacji nie spełniła oczekiwań. Niewiele lub nic się nie da osiągnąć, jeśli państwa członkowskie nie będą działać w duchu wzajemnego porównywania swoich wyników. Jednak metoda Wspólnoty też nie przyniosła oczekiwanych wyników. Państwa członkowskie pozostają w tyle jeśli chodzi o realizację uzgodnionych celów. Transpozycja dyrektyw prawie we wszystkich państwach nie nadąża za wytyczonymi celami. Jeśli rządy nie wykażą zaangażowania we wdrażanie tych dyrektyw na szczeblu krajowym, będzie to poważnym problemem. Ponadto, w zbyt wielu przypadkach przepisy prawne wdrażające dyrektywę nie są z tą dyrektywą w pełni zgodne lub są nadmiernie skomplikowane, negując korzyści, które powinny płynąć z jednolitych zasad i często nakładając na przedsiębiorstwa nadmierne obciążenia. Jest sprawą oczywistą, że obie metody zależą w dużym stopniu od woli politycznej.

Realizacja przyjętych na siebie zobowiązań

Główne elementy otwartej metody koordynacji – wzajemne naciski i porównania – są wyraźnymi zachętami dla państw członkowskich, by realizowały przyjęte na siebie zobowiązania poprzez mierzenie i porównywanie swoich wyników i ułatwianie wymiany najlepszych praktyk. Grupa Wysokiego Szczebla proponuje radykalną poprawę tego procesu, lepsze wykorzystanie 14 wskaźników, a następnie lepsze przekazywanie wyników, w celu zwiększenia politycznych skutków niedotrzymania zobowiązań.

*Instrument ten
jest zbyt mało
efektywny*

Z procesem lizbońskim związane ponad sto wskaźników. Dzięki temu prawdopodobnie każdy kraj może być najlepszy według któregoś z nich. Z tego powodu instrument ten jest nieefektywny. Państwa członkowskie nie czują się zobowiązane do doskonalenia swoich osiągnięć. Konieczne jest uproszczenie. Określenie przez Radę Europejską bardziej ograniczonych ram 14 celów i wskaźników stwarza możliwość poprawy funkcjonowania instrumentu wzajemnych nacisków. Grupa Wysokiego Szczebla uważa, że ten wykaz reprezentuje najlepszy możliwy kompromis pomiędzy uproszczeniem strategii a uchwycciem jej ambicji i wszechstronności. Komisja Europejska powinna przedstawiać Głowom Państw lub Premierom, a także opinii publicznej corocznie uaktualniany ranking (1 do 25) według tych 14 wskaźników, podkreślając dobre wyniki i ganiąc złe – nazywając po imieniu, zawstydzając i chwalać. Te 14 wskaźników stwarza państwom członkowskim, jeżeli tego zechcą, możliwość dalszego podkreślania wymiaru wzrostu i zatrudnienia strategii lizbońskiej.

Nie wszystkie państwa członkowskie startują z takiej samej pozycji. Dotyczy to szczególnie państw, które ostatnio zostały włączone do Unii. Dla nich przesłanie powinno być bardziej precyzyjne i wyskalowane, z uwzględnieniem faktu, że wystartowały one z bardzo niskiego poziomu gospodarczego. Nawet jeżeli cel statystyczny będzie pozostawał odległy, powinno się je chwalić wtedy gdy uczynią znaczny postęp.

Kluczowe zalecenia

Komisja Europejska powinna przedstawić Wiosennej Radzie Europejskiej, w możliwie upubliczniony sposób, roczny ranking państw członkowskich, oceniając ich wyniki według 14 kluczowych wskaźników i celów. Kraje, które osiągnęły dobre wyniki powinny być pochwalone, a te, które osiągnęły złe wyniki powinny być zganione.

Komunikacja

Zrozumienie wymaga porozu- mienia

Europejska opinia publiczna powinna znacznie lepiej zrozumieć wyzwania stojące przed Europą, dlatego polityka rozwija się w określonym kierunku oraz znaczenie wspólnego działania. Zrozumienie wymaga jasnej i energicznej komunikacji. Nie można nie doceniać znaczenia tego faktu dla powodzenia projektu lizbońskiego. Wszyscy zaangażowani, włączając polityków europejskich i krajowych, mają do odegrania ważną rolę w przekazie tego przesłania.

Wiele możliwo- ści dyskusji

Publiczny proces porównywania wyników stwarza możliwość przekazywania opinii publicznej informacji o strategii w zakresie wzrostu i zatrudnienia oraz o postępie w jej wdrażaniu. Propozycje Grupy Wysokiego Szczebla – krajowe programy działań, większe zaangażowanie państw członkowskich i parlamentów, stała i spotęgowana rola Wiosennych Rad Europejskich w realizacji strategii lizbońskiej – przyczynią się do zwiększenia możliwości debat, argumentowania i dyskusji. Należy skorzystać z tych możliwości. Taka sama aktywność, włączając najlepsze nowoczesne metody porozumiewania się, powinna charakteryzować komunikaty Komisji Europejskiej. Grupa Wysokiego Szczebla zaleca dokonanie przeglądu komunikatów Komisji Europejskiej i jej strategii komunikacyjnej, tak aby odpowiadały one możliwie najwyższym standardom.

Kluczowe zalecenia

Komunikaty Komisji Europejskiej i jej strategia komunikacyjna wymagają przeglądu i jeśli okaże się to konieczne reformy, w celu zapewnienia by odpowiadały one możliwie najwyższym standardom. Powinno to nastąpić przed Wiosenną Radą Europejską w 2005 roku.

Wnioski

Przywódcy europejscy powinni wpoić nadzieję, że jutro będzie lepsze niż dzień dzisiejszy. Jak zauważyła Grupa Wysokiego Szczebla, Europa ma znaczną siłę gospodarczą i społeczną. Program reform nakreślony w niniejszym raporcie stanowczo jest wykonalny i przyniesie poprawę sytuacji. Powinien on być dobrze zrozumiany, wyjaśniony, a następnie realizowany. Podjęcie jego realizacji i wiążąca się z tym poprawa sytuacji, włączą Europę w tryby lepszych wyników gospodarczych, rosnącego zaufania i rosnących oczekiwań, a także większej wiary w powodzenie.

Bezpośredni wpływ na codzienne życie

Takie zmiany, jak otwarcie się rynków, modernizacja polityki społecznej, systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, promocji potencjału dostosowawczego rynku pracy lub nawet systemów edukacji, mają bezpośredni wpływ na codzienne życie. Wiele z tych zmian ma pozytywny charakter, pomimo ich popularnego przedstawiania. Na przykład wzrost konkurencji nadaje więcej praw konsumentom, lepsza opieka nad dziećmi i osobami starszymi poprawia sytuację życiową osób, które zajmują się opieką, przeważnie kobiet, podczas gdy dostęp do kształcenia ustawicznego stwarza możliwości większej mobilności pracowników, ich samodoskonalenia się i generalnie zwiększa ich szanse. Jednak dopóki program nie będzie traktowany jak wszechstronny pakiet, żaden jego komponent nie będzie miał szans na udowodnienie, że funkcjonuje i przyczynia się do ogólnego postępu. Znacznie zmaleje szansa na wejście w tryby lepszych wyników i wzrostu zaufania.

Nie jest za późno na zmianę

Potrzebę reform należy tłumaczyć, zwłaszcza obywatelom, którzy są nie zawsze świadomi pilności i skali sytuacji. „Konkurencyjność” nie jest po prostu zwykłym wskaźnikiem ekonomicznym, który często nie jest zrozumiały dla przeciętnego człowieka. Wyraża ona raczej diagnozę stanu gospodarki danego kraju lub regionu. W obecnej sytuacji

niezbędne jest następujące wyraźne przesłanie: jeśli chcemy zachować i udoskonalić nasz model społeczny, musimy się dostosować: nie jest zbyt późno na zmiany. Utrzymanie status quo nie jest właściwym rozwiązaniem. Włączenie i zaangażowanie obywateli w tym procesie ma dwie wzajemnie wzmacniające się zalety: dąży się w ten sposób do uzyskania wsparcia społecznego poprzez przedstawienie ludziom tematu do dyskusji i wykorzystuje się to wsparcie dla wywierania na rządy nacisku aby realizowały te cele.

---

*Nie należy
domagać się
bezkrytycznych
działań*

Grupa Wysokiego Szczebla nie wzywa do bezkrytycznych działań; pakiety reform powinny być zrównoważone, dobrze przemyślane i właściwie zaprojektowane. Podobnie potrzebne jest wzmocnienie i modernizacja charakterystycznego podejścia europejskiego do organizacji gospodarki i społeczeństwa, tak aby zakorzenić podstawowe wartości europejskie, na których zależy wszystkim Europejczykom. Problem polega na dotrzymywaniu poczynionych obietnic i zobowiązań – pociągnie to za sobą zasadniczą zmianę.

---

*Uczestnictwu
towarzyszy od-
powiedzialność*

Następnym wielkim projektem europejskim jest popieranie wzrostu i zatrudnienia w Europie. Jego realizacja będzie wymagać politycznego przywództwa i zaangażowania najwyższych autorytetów, a także partnerów społecznych, których rolę Grupa Wysokiego Szczebla pragnie podtrzymać. Jednak przywilejowi wypowiedziania się i udziału towarzyszy odpowiedzialność, do której przyjęcia wszystkich namawiamy. Obywatele Europy zasługują na to samo.

---

*Trwała determi-
nacja polityczna*

Działania, które proponujemy wymagają – w naszym europejskim demokratycznym systemie – trwałej determinacji politycznej. W końcu, duża część strategii lizbońskiej zależy od kapitału krajowego: żadna procedura europejska czy metoda nie zmieni tej prostej prawdy. Rządy, a zwłaszcza ich przywódcy nie powinni uchylać się przed swoimi podstawowymi obowiązkami. Gra idzie nie o byle co, lecz o powodzenie modelu europejskiego.

Relatywny wynik starych państw członkowskich według wskaźników strukturalnych

Poziomy ⁽¹⁾	AT	BE	DE	DK	ES	FI	FR	EL	IE	IT	LU	NL	PT	SE	UK	UE- -25	UE- -15	US	Cel 2005	Cel 2010
PKB na osobę (PPS, UE-25 = 100)	2003	111.4	106.6	98.8	112.9	87.3	100.6	103.8	73.0	121.7	97.8	194.6	109.9	68.3	105.6	108.9	91.2	100.0	140.3	
Wydajność pracy na jednego zatrudnionego (PPS, UE-15 = 100)	2003	96.4	118.4	94.3	97.8	94.8	98.6	113.7	90.3	119.7	103.6	132.2	95.2	63.5	96.5	101.9	93.1	100.0	121.6	
Wskaźnik zatrudnienia (%) ⁽²⁾	2003	69.2	59.6	65.0	75.1	59.7	67.7	63.2	57.8	65.4	56.1	62.7	73.5	67.2	72.9	71.8	62.9	64.4	71.2	70.0
Wskaźnik zatrudnienia kobiet (%) ⁽²⁾	2003	62.8	51.8	59.0	70.5	46.0	65.7	57.2	43.8	55.8	42.7	52.0	65.8	60.6	71.5	65.3	55.1	56.0	65.7	60.0
Wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników (%)	2003	30.4	28.1	39.5	60.2	40.8	49.6	36.8	42.1	49.0	30.3	30.0	44.8	51.1	68.6	55.5	40.2	41.7	59.9	50.0
Poziom wykształcenia (20-24) (%)	2003	83.8	81.3	72.5	74.4	63.4	85.2	80.9	81.7	85.7	69.9	69.8	73.3	47.7	85.6	78.2	76.7	73.8		
Wydatki na badania i rozwój (% PKB)	2003	2.2	2.2	2.5	2.5	1.0	3.4	2.2	0.6	1.2	1.1	1.7	1.9	0.9	4.3	1.9	1.9	2.0	2.8	3.0
Inwestycje w biznesie (% PKB)	2003	20.3	17.9	16.3	18.2	22.1	15.3	15.9	21.8	19.7	16.5	15.0	16.5	19.1	12.6	14.6	16.8	16.7		
Porównywalne poziomy cen (UE-15 = 100)	2002	102	99	104	131	82	123	100	80	118	95	100	102	74	117	108	96	100	113	
Wskaźnik osób zagrożonych ubóstwem (%)	2003	12.0	13.0	11.0	10.0	19.0	11.0	15.0	20.0	21.0	19.0	12.0	11.0	20.0	9.0	17.0	15.0	15.0		
Stopy bezrobocia długotrwalego (%)	2003	1.1	3.7	4.6	1.1	3.9	2.3	3.5	5.1	1.5	4.9	0.9	1.0	2.2	1.0	1.1	4.0	3.3		
Zróżnicowanie regionalnych wskaźników zatrudnienia	2003	3.1	7.7	6.0	—	8.9	6.1	5.0	3.6	—	17.0	—	2.4	3.9	4.3	6.0	13.0	12.0		
Emisja gazów cieplarnianych (wskaźnik w roku bazowym = 100)	2002	108.5	102.1	81.1	99.2	139.4	106.8	98.1	126.5	128.9	109	84.9	100.6	141	96.3	85.1	91.0	97.1	113.1	92.0
Energochłonność gospodarki	2002	146	214	165	123	229	272	187	258	164	184	198	202	254	224	212	210	191	330	
Wielkość transportu	2002	120	100	102	85	137	95	96	127	133	103	110	97	126	90	86	101	102	91	

Źródło: Eurostat, jeśli nie podano inaczej. W sprawie szczegółowej definicji i uwag wyjaśniających wskaźniki, a także w sprawie pojedynczych wartości patrz: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>.

⁽¹⁾ Poziom w danym roku lub w ostatnim dostępnym roku.

⁽²⁾ Dane w zakresie zatrudnienia w USA: Źródło OECD.

Relatywny wynik starych państw członkowskich według wskaźników strukturalnych

Państwo	AT	BE	DE	DK	ES	FI	FR	EL	IE	IT	LU	NL	PT	SE	UK	UE-25	UE-15	US
Poziomy ⁽¹⁾																		
PKB na osobę (PPS, UE-25 = 100)	1.2	1.2	0.8	1.1	2.1	2.3	1.4	3.9	4.8	1.1	2.9	0.5	0.4	1.9	2.1	1.5	1.4	1.2
Wydatki na osobę na jednego zatrudnionego (PPS, UE-15 = 100)	1.1	0.8	0.7	1.7	0.6	1.4	0.6	3.9	3.6	-0.4	-0.1	0.1	0.2	1.2	1.7	1.0	0.7	1.9
Wskaźnik zatrudnienia (%) ⁽²⁾	0.2	0.1	-0.1	-0.2	1.5	0.3	0.6	0.6	0.5	0.9	0.3	0.4	-0.1	0.3	0.2	0.3	0.5	-0.7
Wskaźnik zatrudnienia kobiet (%) ⁽²⁾	0.8	0.4	0.4	-0.1	1.9	0.6	0.8	0.8	0.9	1.1	0.9	0.9	0.3	0.5	0.3	0.6	0.8	-0.5
Wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników (%)	0.2	0.9	0.4	1.4	1.5	2.7	2.0	0.8	1.3	0.7	0.9	2.1	0.2	1.2	1.5	1.0	1.2	0.5
Poziom wykształcenia (20-24) (%)	-0.2	1.3	-0.5	0.3	-0.4	-0.4	0.2	0.6	0.9	0.9	-0.4	0.3	1.9	-0.2	0.7	0.5	0.3	
Wydatki na badania i rozwój (% PKB)	0.07	0.11	0.02	0.14	0.05	0.05	0.00	-0.02	-0.02	0.04	-0.07	0.05	0.31	0.01	0.03	0.02	0.03	
Inwestycje w biznesie (% PKB)	-0.02	-0.28	-0.83	0.02	0.33	-0.38	-0.07	0.65	-0.33	-0.03	-1.10	-0.75	-1.00	-0.38	-0.30	-0.25	-0.30	
Porównywalne poziomy cen (UE-15 = 100)	0.4	-1.8	0.0	2.5	0.4	1.2	-1.7	-1.2	4.9	1.3	0.5	0.4	0.8	-1.0	0.1	0.2	0.0	4.4
Wskaźnik osób zagrożonych ubóstwem (%)	0.0	0.0	0.0	-0.5	0.0	0.0	0.0	-0.5	1.0	0.5	-0.5	0.0	-0.5	0.0	-1.0	0.0	0.0	
Stopa bezrobocia długotrwałego (%)	0.0	-0.3	0.1	0.0	-0.5	-0.2	-0.2	-0.3	-0.2	-0.5	0.1	-0.1	0.1	-0.2	-0.2	0.0	-0.2	
Zróżnicowanie regionalnych wskaźników zatrudnienia	0.2	-0.1	0.2	-	-0.5	-0.2	-0.5	-0.4	-	-0.1	-	0.0	0.3	-0.2	-0.3	-0.1	-0.5	
Emisja gazów cieplarnianych (wskaźnik w roku bazowym = 100)	1.9	0.4	-0.1	-2.0	3.4	2.0	-0.6	3.6	1.6	0.9	4.6	0.2	1.2	-0.2	-0.6	0.1	0.3	0.4
Energochłonność gospodarki	0.7	-10.0	-1.3	-3.0	0.7	-1.3	-1.7	-1.7	-5.7	-3.3	1.7	0.0	2.3	-4.7	-7.3	-2.7	-2.3	-4.0
Wielkość transportu	3.0	7.0	-0.6	-2.8	8.6	-0.9	-2.8	-5.0	3.9	0.6	7.1	-2.7	3.2	-0.3	-2.5	-0.1	0.0	-0.8

Źródło: Eurostat, jeśli nie podano inaczej. W sprawie szczegółowej definicji i uwagi wyjaśniających wskaźniki, a także w sprawie pojętych wartości patrz: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>.

⁽¹⁾ Ewolucja w danym okresie lub w najbliższym dostępnym okresie. Stopa procentowa średniorocznego rzeczywistego wzrostu PKB na osobę i wydajności pracy, dla innych wskaźników – średnioroczna zmiana w punktach procentowych.

⁽²⁾ Dane w zakresie zatrudnienia US. Źródło OECD.

Relatywny wynik nowych państw członkowskich według wskaźników strukturalnych

		CY	CZ	EE	HU	LT	LV	MT	PL	SI	SK	UE-25	UE-15	US	Cel 2005	Cel 2010
Poziomy ⁽¹⁾																
PKB na osobę (PPS, UE-25 = 100)	2003	76.3	66.5	42.5	55.6	41.9	38.8	68.1	42.2	70.6	46.8	91.2	100.0	140.3		
Wydajność pracy na jednego zatrudnionego (PPS, UE-15 = 100)	2003	77.1	61.3	43.1	62.8	44.4	40.1	82.3	49.6	70.0	54.1	93.1	100.0	121.6		
Wskaźnik zatrudnienia (%) ⁽²⁾	2003	69.2	64.7	62.9	57.0	61.1	61.8	54.2	51.2	62.6	57.7	62.9	64.4	71.2	67.0	70.0
Wskaźnik zatrudnienia kobiet (%) ⁽²⁾	2003	60.4	56.3	59.0	50.9	58.4	57.9	33.6	46.0	57.6	52.2	55.1	56.0	65.7	57.0	60.0
Wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników (%)	2003	50.4	42.3	52.3	28.9	44.7	44.1	32.5	26.9	23.5	24.6	40.2	41.7	59.9		50.0
Poziom wykształcenia (20–24) (%)	2003	82.2	92.0	81.4	85.0	82.1	74.0	43.0	88.8	90.7	94.1	76.7	73.8			
Wydatki na badania i rozwój (% PKB)	2003	0.3	1.2	0.8	1.0	0.7	0.4		0.6	1.5	0.6	1.9	2.0	2.8		3.0
Inwestycje w biznesie (% PKB)	2003	14.1	22.4	25.0	19.8	17.8	22.9		14.9	21.1	23.2	16.8	16.7			
Porównywalne poziomy cen (UE-15 = 100)	2002	83	53	61	55	51	54	72	58	73	44	96	100	113		
Wskaźnik osób zagrożonych ubóstwem (%)	2003	16.0	8.0	18.0	10.0	17.0	16.0	15.0	15.0	11.0	21.0	15.0	15.0			
Stoпа bezrobocia długotrwałego (%)	2003	1.1	3.8	4.6	2.4	6.1	4.3	3.5	10.7	3.4	11.1	4.0	3.3			
Zróżnicowanie regionalnych wskaźników zatrudnienia	2003	—	5.8	—	8.5	—	—	—	7.2	—	7.6	13.0	12.0			
Emisja gazów cieplarnianych (wskaźnik w roku bazowym = 100)	2002	150	74.3	44.8	69	39.8	36.9	128.5	67.7	98.7	71.8	91.0	97.1	113.1		92.0
Energochłonność gospodarki	2002	280	921	1156	564	1273	759	264	650	343	964	210	191	330		
Wielkość transportu	2002	93	100	177	91	119	123		70	92	62	101	102	91		

Źródło: Eurostat, jeśli nie podano inaczej. W sprawie szczegółowej definicji i uwag wyjaśniających wskaźniki, a także w sprawie pojedynczych wartości patrz: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralIndicators>

(1) Poziom w roku wskazanym lub w ostatnim dostępnym roku.

(2) Dane w zakresie zatrudnienia US; Źródło OECD.

Tabela UE-15 – Wskaźnik obciążenia systemu emerytalnego

	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
BE	26	26	27	30	33	37	42	45	46	46	45
DK	22	23	27	29	32	34	38	39	40	38	36
DE	24	28	30	31	34	38	44	50	50	49	49
EL	26	28	29	31	33	35	38	43	47	52	54
ES	25	26	27	29	31	34	39	45	52	58	60
FR	24	25	25	29	33	36	40	43	45	45	46
IE	17	17	17	20	22	25	27	29	33	37	40
IT	27	29	31	34	37	40	46	53	59	62	61
LU	21	23	24	26	28	32	36	40	41	40	38
NL	20	21	22	26	30	33	38	42	44	42	41
AT	23	25	27	30	32	37	45	52	54	54	54
PT	23	25	25	27	29	31	33	37	41	45	46
FI	22	23	25	31	36	39	43	44	43	43	44
SE	27	27	29	33	35	37	40	41	42	42	42
UK	24	24	24	27	29	32	37	41	43	42	42
UE	24	26	27	30	32	36	41	45	48	49	49

Uwaga: Ludność w wieku 65 – jako procent ludności w wieku od 15 do 64 lat.

Źródło: Obliczenia Komisji w oparciu na dane Eurostat – centralny scenariusz.